

בקי צור

ללמוד להבין לזכור

מסכת פסחים – נ"ז-ס"ג

ענייני המסכת מבוארים בלשון שווה לכל נפש. המילים המודגשות הן תמצית העניינים, וניתן לקרוא אותן בפני עצמן כהכנה מהירה לפני הלימוד וכחזרה מהירה ובהירה לאחר הלימוד.

קישור לרכישת ספרי המחבר
באתר אמזון בסוף הקובץ הזה

אנא

עזרו לנו ותרמו בעין יפה

להמשך הפצת ה"בקי צור"

לתרומה

דף נז

כשנטלו העניים פאה מירק

בוהיין נתן להם כפליים במעושר

הפאה פטורה ממעשרות, כי נאמר בעניין המעשרות "וּבֹא הַלֵּוִי כִּי אֵין לוֹ חֶלֶק וְנִחְלָה עִמָּךְ וְהָגַר וְהִיְתוּם וְהָאֻלְמָנָה אֲשֶׁר בְּשַׁעְרֶיךָ וְאָכְלוּ וְשָׂבְעוּ לְמַעַן יְבָרְכֶךָ ה' אֱלֹהֶיךָ בְּכֹל מַעֲשֵׂה יָדְךָ אֲשֶׁר תַּעֲשֶׂה" (דברים י"ד כ"ט), ללמד, שאין נותנים מעשרות אלא בדבר שאין ללוי חלק עמך, אבל הפאה, שכל העניים נוטלים אותה בשווה, אין נותנים ממנה מעשרות.

ומעשה בבנו של בוהיין, שנתן פאה לירק, ובא אביו ומצאם לעניים שהם טעונים ירק, ועומדים על פתח השדה, וחשש שיהיו סבורים שפאה גמורה היא, ופטורה ממעשרות, ויאכלו בלא לעשר, ובאמת מאחר שהירק פטור מפאה, אין זו פאה אלא טבל גמור, החייב במעשרות, וימצאו אוכלים טבל.

ולפיכך רצה ששיבו לו מה שנטלו, ואמר להם, בני, השליכו מעליכם, ואני נתן לכם כפליים במעושר.

וכדי שלא יחשדו שדוחה אותם, ובאמת כוונתו שיחזירו לו, ולא יתן כלום, [שיאמרו, אם כוונתו לתת, למה נוטל מה שאצלם], לפיכך ביאר להם, שהסיבה לכך שמבקש ששיבו לו, אינה מפני שעינו צרה בהם, אלא משום שאמרו חכמים, שאין נותנים פאה לירק, ואם כן מה שנטלו, טבל הוא.

חלוקת עורות קדשים

עורות של קדשי קדשים, כעולות חטאות ואשמות וקרבנות ציבור, ניתנות לכהנים, שנאמר, "וְהִפְחֵן הַמִּקְרִיב אֶת עֹלֹת אִישׁ עֹזֵר הָעֹלָה אֲשֶׁר הִקְרִיב לִפְחֵן לוֹ יִהְיֶה" (ויקרא ז' ח'), ובמסכת זבחים דרשו, שכן דין עורות שאר קדשי קדשים.

ובראשונה היו מניחים בכל יום את כל העורות של קרבנות היום בלשכת בית הפרווה, ובכל ערב היו מחלקים אותם לאנשי בית אב, שעבדו באותו יום. והיו בעלי זרועות [כהנים חזקים מחבריהם] נוטלים אותם בזרוע.

התקינו שיהיו מחלקים את העורות בכל ערב שבת לכל בני המשמר יחד, שכשכל בני המשמר יהיו יחד, לא יניחו לבעלי זרועות ליטול בזרוע. ועדיין היו גדולי כהונה [=שרים שבהם] נוטלים אותם בזרוע.

עמדו בעלים, כלומר כל כהני משמרות יחד, והקדישום לשמים לבדק הבית, [וכך לא יבואו לידי מריבה כי לא יטלו לעצמם כלום].

אמרו, לא היו ימים מועטים, עד שחיפו את ההיכל כולו בטבלאות של זהב, שהם אמה על אמה, כעובי דינר זהב, [ועשו כל זאת בדמי העורות של הקרבנות].

וברגל היו מקפלים אותם ומניחים אותם על גב מעלה בהר הבית [=רחבה פנויה חוץ לעזרה ויש שם מעלות], כדי שיהיו עולי רגלים רואים שמלאכתם נאה, ואין בה דלם [=דופי].

קורות של שקמה שהיו ביריחו

אבא שאול אומר, קורות [=גזעים מחוברים בקרקע] של שקמה היו ביריחו, והיו בעלי זרועות נוטלים אותם בזרוע, עמדו בעלים, והקדישום לשמים.

כהנים גדולים שעבדיהם רעים

נתבאר שהוזקקו לעשות תקנות [כגון להקדיש עורות הקרבנות וקורות שקמה] מחמת בעלי זרוע.

וכיוצא בהם היו הכהנים הגדולים, בייתוס, חנין, קתרוס, וישמעאל בן פיאכי, שהיו להם עבדים חמסנים, החובטים את העם.

ועליהם ועל כיוצא בהם אמר אבא שאול בן בטנית משום אבא יוסף בן חנין:

אוי לי מבית בייתוס, אוי לי מאלתם
[=מקלותיהם].

אוי לי מבית חנין, אוי לי מלחישתם [שהיו יועצי

רע].

אוי לי מבית קתרוס, אוי לי מקולמוסם [שהיו

כותבים איגרות לרעה].

אוי לי מבית ישמעאל בן פיאכי, אוי לי

מאגרופם.

שהם כהנים גדולים, ובניהן גזברים, וחתניהם

אמרכלים [=אמר כולו, על פיו נחתך כל צורך

הקדש], ועבדיהם חובטים את העם במקלות.

ארבע צווחות צוחה עזרה

א. צווחה ראשונה – צאו מכאן בני עלי, שטימאו

היכל ה', כמו שנאמר, "וְעַלֵי זָקֵן מָאֵד וְשָׁמַע אֶת כָּל

אֲשֶׁר יַעֲשׂוּ בְנָיו לְכָל יִשְׂרָאֵל וְאֶת אֲשֶׁר יִשְׁכְּבוּן אֶת

הַנְּשִׁים הַצְּבָאוֹת פָּתַח אֶהְל מוֹעֵד" (שמואל א' ב'

כ"ב).

ב. ועוד צווחה – צא מיכן יששכר איש כפר

ברקאי, שמכבד את עצמו, ומחלל קדשי שמים.

שהיה כורך ידיו במעילו, וכך עובד עבודת

המקדש. [וחציצה פוסלת בעבודה, שנאמר "וְלָקַח

הַכֹּהֵן, שִׁיקַח בַּעֲצָמוֹ. וְעוֹד שְׁבִזִּיּוֹן הוּא].

ג. ועוד צווחה העזרה – שאו שערים ראשיכם,

ויכנס ישמעאל בן פיאכי, תלמידו של פנחס,

וישמש בכהונה גדולה.

ד. ועוד צווחה העזרה – שאו שערים ראשיכם,

ויכנס יוחנן בן נרבאי, תלמידו של פנקאי,

וימלא כריסו מקדשי שמים.

אמרו עליו על יוחנן בן נרבאי, שהיה אוכל שלש

מאות עגלים, [שהיה מגדל בביתו כהנים הרבה],

ושותה שלש מאות גרבי יין, ואוכל ארבעים

סאה גוזלות בקינוח סעודה.

אמרו, כל ימיו של יוחנן בן נרבאי, לא נמצא

נותר במקדש.

עונשו של יששכר איש כפר ברקאי

מלך ומלכה ממלכי בית חשמונאי היו יושבים

ונתווכחו איזה טוב יותר למאכל הכבש או העז.

המלך אמר – גדי [עזים] טוב למאכל יותר

מהכבש.

והמלכה אמרה – הכבש טוב למאכל יותר

מהגדי.

אמרו, מי יכריע? כהן גדול, שמקריב קרבנות

בכל יום [ויש ביניהם כבשים ועזים, והוא אוכל

מבשרם].

בא יששכר איש כפר ברקאי, וסימן בידו בזלזול,

ואמר, אם הגדי טוב מהכבש, יקרב לקרבן

תמיד, [ומתוך כך שצוותה תורה להקריב כבשים

לקרבן תמיד, ודאי הכבש טוב יותר].

אמר המלך – הואיל ואין לו אימה מהמלכות

[שלא די שלא אמר כמוני, אלא אמר דבריו בזלזול],

יענש, שיחתכו את ידו הימנית.

נתן יששכר שוחד וחתכו את ידו השמאלית.

וכששמע זאת המלך חתך גם את ידו הימנית.

ואמר על כך רב יוסף – בריך רחמנא דאשקליה

ליששכר איש כפר ברקאי למיטרפסיה מיניה

בהאי עלמא. כלומר, ברוך ה' הרחמן, שהטיל על

יששכר איש כפר ברקאי גמולו בעולם הזה, ובא

נקי מעוונו לעולם הבא.

מי טוב יותר למאכל הכבש או הגדי

נתבאר שנתווכחו המלך והמלכה, מי טוב יותר

למאכל, הכבש או הגדי, ואמר להם יששכר איש

כפר ברקאי, שהכבש טוב יותר, וראייתו,

שאותו צוותה תורה להקריב לקרבן תמיד.

ואמר רב אשי, שיששכר שאמר כן, לא שנה

משנה וברייתא, שכן במשנה מבואר, שלא

כדבריו, שכך שנינו:

רבי שמעון אומר, כבשים קודמים לעזים בכל

מקום, [כלומר ברוב המקומות כתובים הכבשים

לפני העיזים], יכול מפני שמובחרים במינם?

תלמוד לומר בחטאת, "וְהָבִיא קֶרְבָּנוּ שְׁעִירַת

עִזִּים תְּמִימָה נְקֵבָה ... וְאִם כֶּבֶשׂ יָבִיא קֶרְבָּנוּ

לְחֻטָּאת נְקֵבָה תְּמִימָה יָבִיאָנָה ... " (ויקרא ד' כ"ח-

ל"ב), והקדים עז לכבש, ללמד ששניהם שקולים

כאחד.

ורבינא אמר, שיששכר אפילו מקרא לא קרא,

שכן במקרא מבואר, שלא כדבריו:

שנאמר בשלמים "אִם כֶּשֶׁב הוּא מִקְרִיב ... וְאִם

עֵז קֶרְבָּנוּ ... " (ויקרא ג' ז'-י"ב), ולא הראה לך

הכתוב שום רמז, שזה מובחר מזה, אם כן

שניהם שווים.

סליק פרק מקום שנהגו

פרק חמישי תמיד נשחט

כבר נתבאר, שבערבי פסחים יש לוקדים את הקרבת התמיד משאר ימות החול, כי קרבן פסח דינו להיות קרב אחר התמיד, ומהטעם הזה, גם כשחל ערב פסח בשבת, מקדימים אותו בשעה אחת, ו**שוחטים אותו בשעה שבע ומחצה**, וגומרים הקרבנו בשמונה ומחצה.

- ולדברי רבה בר עולא, רבי ישמעאל ורבי עקיבא מסכימים לדין זה, ואינם חלוקים עליו.

לדעת רבי ישמעאל, שבת זו שונה משאר שבתות השנה, שגזרו בהן לאחר את זמן התמיד כמו בימות החול לשמונה ומחצה, והטעם לכך שבשבת זו לא גזרו, כי שבת זו היא ערב הפסח, ובערב הפסח גם כשהוא יוצא בחול, מקדימים להקריב בו את התמיד בשבע ומחצה, כדי שיספיקו להקריב את הפסח אחר התמיד.

ולדעת רבי עקיבא, שבת זו שווה לשאר שבתות השנה, שמקריבים בהם את התמיד בשבע ומחצה, ואין מקדימים יותר, משום שמקריבים את בזיכי הלבונה אחר המוספים.

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	השעה
			תמיד									העשייה

- ולדברי אבוי, דעה זו המובאת במשנתנו היא דעת רבי ישמעאל. אבל רבי עקיבא חולק ואומר, שכשחל ערב פסח בשבת, ניתן להקדים את הקרבנו בשתי שעות, שיהא נשחט בשש ומחצה, שכן הסיבה שבימות החול מקדימים את הקרבנו בשעה אחת בלבד, היא כדי לא לצמצם יותר מדאי את זמן הקרבת הנדרים והנדבות הקרבים בחול, אבל בשבת, שאין מקריבים בה נדרים ונדבות, ניתן להקדים את הקרבת התמיד לשש ומחצה, ואחריו תהא שהות ברווח להקרבת הפסח.

ובאמת גם **רבי ישמעאל מודה לסברא זו**, אלא שלדעת רבי ישמעאל, מטעם אחר אי אפשר להקדים את התמיד לשש ומחצה, כי לדעתו עשיית קרבנות המוספים קודמת להקטרת בזיכי לבונה של לחם הפנים, ואם כן מאחר שזמן עשיית המוספים בשעה ששית, ואחר כך בשעה שביעית מקטירים את בזיכי הלבונה של לחם הפנים, מתאחר זמן הקרבת התמיד, ושוחטים אותו בשעה שבע ומחצה, [שהיא השעה שמקריבים אותו בערבי פסחים שחלים בימות החול].

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	השעה
			תמיד	בזיכים	מוסף							העשייה

אבל לדעת רבי עקיבא, הקטרת בזיכי לבונה של לחם הפנים קודמת לעשיית המוספים, ואם כן את הבזיכים יקטירו בשעה חמישית, ואת המוספים יעשו בשעה ששית, ו**שוחטים את התמיד בשש ומחצה**, וגומרים הקרבנו בשבע ומחצה, [שהיא השעה שמקריבים אותו בערבי פסחים שחלים בערב שבת, כפי שיתבאר בעזה"י להלן].

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	השעה
			תמיד	בזיכים	מוסף							העשייה

ורבא הקשה על דברי אבוי ולכן ביאור את דברי רבי ישמעאל ורבי עקיבא באופן אחר.

- ולדברי רבא הדעה המובאת במשנתנו, **שבערב פסח שחל בשבת שוחטים את התמיד בשבע ומחצה**, היא דעת רבי עקיבא.

ורבי ישמעאל חולק ואומר, שכשחל ערב פסח בשבת, אין להקדים את הקרבנו כלל, ואף לא כמו שמקדימים בשאר ערבי פסח, אלא מקריבים את התמיד בזמן הרגיל בכל יום, כלומר בשמונה ומחצה. והסיבה לכך, כי בשבת לא יוכלו לצלות את הפסח, וכל זמן שאינו נצלה, הוא ממהר להתקלקל [=חיישינן למכמר בישראל], ולכן יש לאחר את הקרבנו ככל האפשר, להסמיכה לצליה של מוצאי שבת, ומאחר שכשמקריבים את הפסח בשבת, יש לאחר את הקרבנו, אין צורך להקדים את הקרבת התמיד, אלא **התמיד נשחט בשמונה ומחצה**, ונגמרת הקרבנו בתשע ומחצה, והפסח קרב אחרי כן. [שהיא השעה שמקריבים אותו בכל ימות השנה].

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	השעה
			תמיד	בזיכים	מוסף							העשייה

אבל לדעת רבי עקיבא שדעתו מובאת במשנתנו אף על פי שאין צולים את הפסח בשבת, לא יתקלקל עד מוצאי שבת [=לא חיישינן למכמר בישראל], ואם כן ניתן להקדים את שחיטת התמיד, כדי שיעשו את הפסח במתינות, ולא יצטרכו להקריבו בחיפזון. אלא שאי אפשר להקדים את התמיד אלא לשעה שבע ומחצה, אבל לשעה שש ומחצה אי אפשר להקדימו, כי לדעתו עשיית קרבנות המוספים קודמת להקטרת בזיכי לבונה של לחם הפנים, ואם כן מאחר שזמן עשיית המוספים בשעה ששית, ואחר כך בשעה שביעית מקטירים את בזיכי הלבונה של לחם הפנים, מתאחר זמן הקרבת התמיד, ושוחטים אותו בשעה שבע ומחצה, [שהיא השעה שמקריבים אותו בערבי פסחים שחלים בימות החול].

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	השעה
			תמיד	בזיכים	מוסף							העשייה

ורבה בר עולא הקשה על דברי רבא, ולכן ביאר, שהמחלוקת בין רבי ישמעאל ורבי עקיבא היא בעניין זמן הקרבת התמיד בשבתות כל השנה,

כפי שנתבאר לעיל, אבל בערב פסח שחל בשבת, הכל מודים ששחיטתו בשבע ומחצה, כפי שנתבאר לעיל.

אולם מצינו שתי ברייתות, בהן מבואר שנחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא בעניין זמן הקרבת התמיד בערב פסח שחל בשבת, ואביי ורבא ישבו את שתי הברייתות כפי דעתם, ואם כן נחלקו רבי ישמעאל ורבי עקיבא בדבר זה, אבל אין הכרע אם מחלוקתם כביאור אביי או כביאור רבא.

ה. בערב פסח שחל בערב שבת.

כשערב פסח חל בערב שבת, הכל מודים שיש להקדים את שחיטת התמיד ככל האפשר, כי כשערב פסח חל בערב שבת, מלבד מה שצריכים להספיק לשחוט את הפסח אחר התמיד, צריכים להספיק גם לצלותו בו ביום, שכן צלייתו אינה דוחה את השבת, ולפיכך מקדימים את הקרבת התמיד, ושוחטים אותו בשש ומחצה, ונגמרת הקרבתו בשבע ומחצה, והפסח קרב אחריו.

12	11	10	9	8	7	6	5	4	3	2	1	השעה
					תמיד							העשייה

סיכום כל הזמנים הנ"ל

ערב פסח		כל ימות השנה		זמן שחיטת התמיד	
בערב שבת	בשבת	בחול	בשבת		
6.5	7.5	7.5	8.5	משנתנו	
	7.5 >	7.5		רבי ישמעאל	
6.5	< 6.5			רבי עקיבא	
	8.5 >		8.5	רבי ישמעאל	
	7.5 >	7.5		רבי עקיבא	
			8.5 >	8.5	רבי ישמעאל
		7.5	< 7.5		רבי עקיבא
					רבה בר עולא

הקטרה ראשונה על המזבח בכל יום

היא הקטרת אברי תמיד של שחר

בכל יום היה הכהן עורך את העצים על המזבח שחרית, ומשערך את העצים על המזבח, אין להקטיר עליו שום קרבן, עד אחר הקטרת אברי קרבן התמיד של שחר.

שנאמר "וְהָאֵשׁ עַל הַמִּזְבֵּחַ תִּקְדַּח בּוֹ לֹא תִכְבֶּה וּבֶעֶר עָלֶיהָ הַכֹּהֵן עֲצִים בְּבִקְרָהּ בְּבִקְרָהּ [=זוהי סידור המערכה] וְעֵרֹךְ עָלֶיהָ הָעֹלָה וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים" (ויקרא ו' ה'), כלומר אחר סידור המערכה יש לערוך על העצים את העולה ולא קרבן אחר.

ואמר רבא שהכוונה לעולת התמיד, שכן הכתוב קורא אותה "העולה", כלומר העולה החשובה, הראשונה לכל העולות, והיא עולת התמיד, הכתובה בפרשת הקרבנות ראשונה.

הקטרה אחרונה על המזבח בכל יום היא

הקטרת אברי תמיד של בין הערביים

בכל יום, מאחר שהקטירו על המזבח את אברי התמיד של בין הערבים, שוב אין להקטיר עליו עולות ושלמים וכל קרבנות, [חוץ מאלו שיתבארו בעזה"י להלן], שנאמר בענין קרבן תמיד של שחר,

"וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים" (ויקרא ו' ה').

- אביי אמר, שכך כוונת הכתוב, "וְהִקְטִיר עָלֶיהָ", כלומר על עולת תמיד של שחר, "חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים", מלמד שרק על תמיד של שחר ניתן להקטיר שלמים, אבל משהקטירו תמיד של בין הערבים, אין להקטיר עליו שום קרבן.

אולם רבא הקשה על דבריו, כי אם כך הוא ביאור הכתוב, אין ללמוד ממנו אלא שלא יקטירו שלמים אחר עולת תמיד של בין הערבים, אבל קרבנות אחרים, כגון עולות וחטאות ואשמות, יקטירו גם על עולת תמיד של בין הערבים.

- ורבא אמר, ש"השְּׁלָמִים" האמורים בכתוב הזה אינם קרבן שלמים, אלא לשון השלמה, וכך כוונת הכתוב "וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים", על עולת תמיד של שחר ישלים כל הקרבנות כולם, ולא ישאר קרבן להקריב על תמיד של בין הערבים.

דף נט

סדר העבודות בין הערבים ביום הקרבת הפסח

בכל יום, היו שלוש עבודות ציבור קבועות בין הערבים, והן, (א) הקרבת קרבן התמיד של בין הערבים, שנאמר בו, "אֶת הַכֶּבֶשׂ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בְּבִקְרָהּ וְאֶת הַכֶּבֶשׂ הַשֵּׁנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֲרָבִים" (במדבר כ"ח ד'). (ב-ג) הדלקת המנורה והקטרת קטורת

הסמים על המזבח, שנאמר בהם, "וּבְהֶעֱלֹת אֶהְרֹן אֶת הַנִּירֹת בֵּין הָעֲרָבִים וְקִטְרֹנָה קִטְרֹת תְּמִיד

לפני ה' לדתתיכם" (שמות ל' ח), [והכתוב "בין הערבים" הולך על שני הדברים].

וביום ארבעה עשר בניסן היתה עבודה נוספת, היא הקרבת הפסח, שנאמר בו, "כי אם אֶל המקום אשר יבחר ה' אֶלקיך לְשֵׁן שְׁמוֹ שָׁם תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּעָרֵב כְּבוֹא הַשֶּׁמֶשׁ מוֹעֵד צֹאתָּךְ מִמִּצְרַיִם" (דברים ט"ז ו'), **וגם "וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמַרְתְּ עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וְשַׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהַל עַדְתְּ יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעָרְבַיִם"** (שמות י"ב ו').

ומבין שלוש העבודות הנעשות בכל יום, אף שבכולן נאמר זמן שווה, "בין הערבים", הכל מודים (א) שהתמיד נעשה תחילה, (ב) וקטורת הסמים אחריו, (ג) והדלקת הנרות אחרונה.

ומכל מקום אף שהכל מודים לסדר זה, לא נתבאר לגמרי מהיכן הדבר למד.

לסברת הברייתא הראשונה נתבאר, מהיכן יש ללמוד, שקרבן התמיד קודם לשני הדברים האחרים, אבל לא נתבאר מהיכן יש ללמוד שהקטורת קודמת לנרות.

שכן בעניין הדלקת הנרות נאמר, "בִּאֱהָל מוֹעֵד מִחוּץ לַפָּרֹכֶת אֲשֶׁר עַל הַעֲדֹת יַעֲרֹף אֹתוֹ אֶהְרֹן וּבָנָיו מֵעָרֵב עַד בֹּקֶר לִפְנֵי ה' חֲקֵת עוֹלָם לְדוֹתֶם מֵאֵת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל" (שמות כ"ז כ"א), ולסברת הברייתא הראשונה אמרו, שהכתוב הזה מלמד [שני דברים, (א) שיש לתת במנורה שמן במידה כזו שתהא דולקת מערב עד בוקר, (ב) שאין לך עבודה שכשירה לעשותה מערב עד בוקר אלא זו בלבד, שכך משמעות הכתוב, "יַעֲרֹף אֹתוֹ ... מֵעָרֵב עַד בֹּקֶר", אותו בלבד, כלומר את הדלקת הנרות יערך מערב עד בוקר, ואין דבר אחר שיש לעשותו מעתה עד הבוקר.

והקטרת קטורת הסמים הוקשה להדלקת הנרות, ללמד שאין לעשות אחריהן שום עבודה, ואם כן על כרחך הקרבת קרבן התמיד קודמת לשתי עבודות אלו.

ומכאן למדנו שקרבן התמיד קודם להדלקת המנורה ולהקטרת קטורת הסמים, אבל לא נתבאר מהיכן יש ללמוד שקטורת הסמים קודמת למנורה.

ולסברת הברייתא השניה נתבאר מהיכן יש ללמוד שהקטרת קטורת הסמים קודמת להדלקת המנורה, אבל לא נתבאר מהיכן יש ללמוד שקרבן התמיד קודם לשתי העבודות הללו.

שכן לסברת הברייתא השניה הכתוב האמור בהדלקת המנורה, "יַעֲרֹף אֹתוֹ ... מֵעָרֵב עַד בֹּקֶר", המלמד שאין לעשות דבר אחרי הדלקת המנורה, אינו מדבר אלא בעבודות פנים, וממנו אתה למד שהדלקת המנורה מאוחרת להקטרת הקטורת, שהיא עבודה הנעשית בפנים. [ומה שנאמר, "וּבְהַעֲלֹת אֶהְרֹן אֶת הַנִּירֹת בֵּין הָעָרְבַיִם יִקְטִירָנָה קִטְרֹת תְּמִיד" הכוונה לכך שבזמן הדלקת הנירות כבר תהא הקטורת מוקטרת].

אבל לא נתבאר מהיכן יש ללמוד שהקרבת קרבן התמיד קודמת לשתי העבודות הללו.

אכן אף שבסדר שלוש העבודות הנ"ל הכל מודים שהקרבת התמיד ראשונה, הקטורת שניה, והנרות שלישית, בדבר זה נחלקו שתי הברייתות, מתי מקריבים את הפסח.

לדעת הברייתא הראשונה, הפסח קרב בין התמיד לקטורת הסמים, והסיבה לכך, כי בקרבן תמיד נאמר רק "בין הערבים", ובפסח נאמר גם "בְּעָרֵב" וגם "בֵּין הָעָרְבַיִם", ולפיכך יש לאחורו.

ואף שמחמת הסברא הזו היה לאחורו גם אחר הקטורת והנרות, מקדימים אותו לפניהם, כי נאמר בהם "יַעֲרֹף אֹתוֹ ... מֵעָרֵב עַד בֹּקֶר", ללמד שלא תהא עבודה אחריהם.

ולדעת הברייתא השניה, הפסח קרב אחר התמיד והקטורת והנרות, והסיבה לכך, כי בכל אלו נאמר רק "בֵּין הָעָרְבַיִם", ובפסח נאמר גם "בְּעָרֵב" וגם "בֵּין הָעָרְבַיִם".

ואף שבעניין הדלקת הנרות נאמר "יַעֲרֹף אֹתוֹ ... מֵעָרֵב עַד בֹּקֶר", אין זו סיבה שלא יקרב הפסח אחריו, כי לא נאמר הכתוב הזה אלא לעניין עבודות שבפנים.

דבר הנעשה קודם לתמיד של שחר

לעיל בסוף דף נ"ח התבאר, שהקטרת אברי תמיד של שחר על המזבח החיצון, הם ההקטרה הראשונה הנעשית עליו בכל יום, ואם כן, עבודת תמיד של שחר קודמת לעבודת שאר קרבנות.

ויש דבר שקודם לעבודת התמיד, והוא הקטרת קטורת הסמים על מזבח הזהב שחרית.

והסיבה לכך, כי **בקטורת הסמים נאמר, "וְהִקְטִיר עָלָיו אֶהְרֹן קִטְרֹת סַמִּים בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר"** (שמות ל' ז'), **ובתמיד נאמר "אֶת הַכֹּפֶשׁ אֶחָד תַּעֲשֶׂה בַבֹּקֶר"** (במדבר כ"ח ד') **ויש להקדים מה שנאמר בו "בַּבֹּקֶר בַּבֹּקֶר", למה שנאמר בו "בַּבֹּקֶר" בלבד.**

ומבואר שהקטורת היא העבודה היחידה הנעשית קודם להקרבת התמיד.

דברים הנעשים לאחר תמיד של בין הערבים

א-ב-ג. לעיל נתבאר, שיש שלושה דברים הנעשים לאחר הקרבת תמיד של בין הערביים, **הקטרת קטורת הסמים** של בין הערבים על מזבח הזהב, **הדלקת המנורה**. **והקרבת קרבן פסח**. [ונתבאר שנחלקו חכמים אם הפסח ראשון להם או אחרון להם].

ד. ויש עבודה נוספת, שלדברי הכל מותר לעשותה לאחר הקרבת תמיד של בין הערבים והיא, הקרבת קרבן מחוסר כיפורים בערב הפסח.

שכן טמא שצריך להביא קרבן לגמר טהרתו, כגון מצורע או זב, כל זמן שלא הביא קרבנו, אסור לאכול קדשים, ומעתה אם הגיע זמנו להביא קרבנו בערב הפסח, אף אם כבר קרב התמיד קודם שהספיק להביא קרבנו, [אף על פי שנאמר בקרבן התמיד "וְהִקְטִיר עֲלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים", ללמד שאין מקריבים קרבנות אחר התמיד, כפי שנתבאר בדף נ"ח, זה שטעון כפרה לטהרתו], יביא קרבן כפרתו אחר הקרבת התמיד, כדי להיטהר, ולהיות מותר באכילת הפסח.

והסיבה לכך שהתירו לעבור על מצוות עשה "וְהִקְטִיר עֲלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים", האוסרת להקריב קרבן אחר התמיד, בשביל לקיים מצוות עשה של אכילת פסח, כי יבוא עשה של פסח, שהעובר עליו חייב כרת, וידחה עשה של השלמה, שאין בו חיוב כרת.

[ולאחר שיביא כפרתו, עליו לטבול שוב, כדי להיות מותר באכילת הפסח, ולכן יטבול, ויאכל פסחו לערב].

ה. ולדעת רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא, כשם שמחוסר כיפורים בערב הפסח מביא קרבנו אף אחר התמיד, כדי שיוכל לאכול מפסחו לערב, כך גם בשאר ימות השנה, יש מחוסר כיפורים המביא קרבנו אף אחר התמיד, כדי שיוכל לאכול קדשים שלו לערב, [כגון שהקריבו עבורו באותו יום שלמי נדבה שלו, שאם לא יקריבו עבורו קרבן טהרתו, לא יוכל לאכול משלמיו]. ולהלן יתבאר בעזה"י, באיזה מחוסר כיפורים דיבר רבי ישמעאל.

מחוסר כיפורים שדיבר בו

רבי ישמעאל בנו של ריב"ב

מתחילה היה נראה, שרבי ישמעאל דיבר בכל מחוסר כיפורים, כי לדעתו, מצוות עשה של אכילת קדשים, שנאמר בה "וְאָכְלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם" (שמות כ"ט ל"ג) דוחה מצוות עשה של השלמה, האוסרת להקריב קרבנות אחר התמיד.

אולם הקשו על הדברים הללו, כי דווקא מצוות עשה של אכילת פסח, שהיא חמורה, שהעובר עליה ענוש כרת, יש לה לדחות מצוות עשה של השלמה, אבל מצוות עשה של אכילת שאר קדשים, אינה חמורה ממצוות עשה של השלמה, ואינה ראויה לדחותה.

ולפיכך אמר רבינא אמר רב חסדא, שרבי ישמעאל לא דיבר בכל מחוסר כיפורים, אלא בזה שקרבן טהרתו הוא חטאת העוף, כגון מצורע עני, ומאחר שמחטאת העוף אין למזבח אלא דם, אבל בשרה נאכל לכהנים ואין מקטירים אותו על המזבח, מותר להקריבה אחר התמיד, שכן עשה של השלמה אינו מדבר אלא בהקטרה על המזבח, ולא בעבודות אחרות.

וכל זה כשכבר קרבו שאר קרבנותיו, שהם אשמו ועולתו של מצורע, שהם בהמות ולא עופות, אבל אם הם לא קרבו, מאחר שהם בהמות, אינו יכול להקטירם אחר התמיד, ואין לו תקנה לאכול בשר קדשים לערב, שכן לדברי רבי ישמעאל בנו של רבי יוחנן בן ברוקא, לא די בהקרבת חטאתו להתירו לאכול בקדשים, ועד שלא יקריב כל קרבנות טהרתו ובכלל זה אשמו ועולתו, אסור הוא בקדשים.

ואף שרוב המביאים חטאת ועולה, עליהם להקריב את החטאת קודם לעולה [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], עולת מצורע אינה כשאר קרבנות, וקרבה קודם לחטאת, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], ולכן יתכן שכבר קרבו על המצורע עולתו ואשמו, ורק חטאתו לא קרבה, ומאחר שהיא חטאת העוף, ניתן להקריבה גם אחר הקרבת התמיד.

ורב פפא אמר, שבאמת דיבר רבי ישמעאל בכל מחוסר כיפורים, גם זה שקרבן טהרתו חטאת בהמה, שמקטירים את אמוריו על המזבח [כפי שהיה נראה מתחילה].

והאופן שבו יוכלו להקריב את כל קרבנות טהרתו בלא לעבור על איסור עשה של השלמה [שאין להקטיר דבר אחר הקטרת התמיד], הוא על ידי שלא יקטירו את אימורי הקרבנות הללו עד למחר, אחר הקטרת תמיד של שחר. ואף שקרבנות היום שלא הוקטרו היום נפסלים [בלינה] בעלות השחר, כל זה כשלא העלים למזבח, אבל אם מעלים אותם על המזבח, אינם נפסלים. ולפיכך שוחטים וזורקים את דמי של קרבנות טהרתו היום, כדי שיוכל לאכול בערב בשר קדשים שלו, ואת אימורי קרבנות טהרתו מעלים למזבח, בלא להקטירם היום, ובכך אין עוברים על מצוות עשה של השלמה.

ואין לחוש, שמא כשיראו כהנים את האימורים הללו על המזבח בלילה, יטעו שהם אימורי קרבנות שנשחטו ונזרק דמם קודם לתמיד, שראויים להקטירם כבר עתה, ויקטירום, ובכך יעברו על מצוות עשה של השלמה, [שאין להקטיר קרבן שקרב אחר התמיד]. והסיבה שאין לחוש לכך, כי כהנים זריזים הם במצוות, וזה שמעלה את האימורים הללו למזבח, יודיע לאחיו הכהנים שאין להקטירם הלילה, ויזהרו שלא להקטירם עם אימורים שנשארו מקרבנות היום, שהם מקטירים על המזבח בלילה.

ואף שהכפרה תלויה באכילת הבשר על ידי הכהנים, ובדרך כלל אין הכהנים מותרים לאכול עד אחר ההקטרה, כשאי אפשר להקטיר היום, הכהנים מותרים לאכול את הבשר קודם ההקטרה, [כפי שיתבאר בעזה"י להלן], ובכך יש כפרה היום, אף על פי שההקטרה למחר.

סדר הבאת חטאת ועולה

רוב המביאים חטאת ועולה, מקריבים את החטאת תחילה. שכן בעניין קרבן הבא על שבועת ביטוי, נאמר "וְאִם לֹא תִגִּיעַ יָדוֹ דֵּי שָׁה וְהִבִּיא אֶת אֲשָׁמוֹ אֲשֶׁר חָטָא שְׁתֵּי תָרִים אוֹ שְׁנֵי בְּנֵי יוֹנָה לֵה' אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה. וְהִבִּיא אֹתָם אֶל הַכֹּהֵן וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לְחַטָּאת רִאשׁוֹנָה וּמִלֵּק אֶת רִאשׁוֹ מִמּוּל עֶרְפוֹ וְלֹא יִבְדִּיל. וְהִזָּה מִדָּם הַחַטָּאת עַל קִיר הַמִּזְבֵּחַ וְהִנְשָׂאָר בְּדָם וַיִּמָּצֵה אֶל יְסוֹד הַמִּזְבֵּחַ חַטָּאת הוּא. וְאֶת הַשְּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן מִחַטָּאתוֹ אֲשֶׁר חָטָא וְנִסְלַח לוֹ" (ויקרא ה' ז-י). שלוש פעמים נזכר בכתוב הזה, שיש להקדים את החטאת לעולה. וביארו במסכת זבחים, שכולם נצרכים (א) "אֶחָד לְחַטָּאת וְאֶחָד לְעֹלָה", מלמד, שחטאת בהמה קודמת לעולת בהמה. (ב) "וְאֶת הַשְּׁנִי יַעֲשֶׂה עֹלָה כַּמִּשְׁפָּט", מלמד שחטאת העוף קודמת לעולת העוף. (ג) "וְהִקְרִיב אֶת אֲשֶׁר לְחַטָּאת רִאשׁוֹנָה", מלמד, שאפילו חטאת העוף קודמת לעולת בהמה. ומכאן אתה למד שבכל מקום החטאות קודמות לעולות.

אולם עולת מצורע יוצאת מהכלל הזה, וניתן להקריבה גם קודם לחטאתו, שנאמר, "וַיַּעֲשֶׂה הַכֹּהֵן אֶת הַחַטָּאת וְכִפֹּר עַל הַמַּטְהָר מִטְּמֵאתוֹ וְאַחַר יִשְׁחַט אֶת הָעֹלָה. וְהָעֹלָה הַכֹּהֵן אֶת הָעֹלָה וְאֶת הַמִּנְחָה הַמִּזְבֵּחַה וְכִפֹּר עָלָיו הַכֹּהֵן וְטָהַר" (ויקרא י"ד י"ט-כ'), ומתוך שלא נאמר "ואת העולה יעלה", ונאמר "העלה", משמע אפילו העלה אותה כבר, כשרה.

מתי כהנים מותרים באכילת בשר הקרבן

אף אחר שקרב הקרבן, [בכל ארבע עבודותיו המעכבות את כפרתו, (א) שחיטה. (ב) קבלה. (ג) הולכה. (ד) וזריקה], **אין הכהנים מותרים לאכול מבשרו, אלא אם כן הקטירו את אימוריו למזבח,** שנאמר, "וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַחֶלֶב הַמִּזְבֵּחַה וְהָיָה הַחֶזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו" (ויקרא ז' ל"א), תחילה "וְהִקְטִיר הַכֹּהֵן אֶת הַחֶלֶב הַמִּזְבֵּחַה" ורק אחר כך "וְהָיָה הַחֶזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו".

וכל זה כשהאימורים קיימים, וראויים להקטרה היום, אבל אם נטמאו האימורים, או אבדו, או שאינם ראויים להקטרה היום, [כגון שקרב הקרבן אחר התמיד שאין להקטיר אימוריו היום אלא מעלים אותם למזבח ומקטירים אותם מחר], **אין הדבר מעכב את אכילת בשר הקרבן, והכהנים אוכלים אותו, אף על פי שלא הוקטרו אימוריו,** כי נאמר "וְהָיָה הַחֶזֶה לְאַהֲרֹן וּלְבָנָיו", ואם לא יאכלו אותו היום, שוב לא יאכלוהו.

כפרת הבעלים תלויה

באכילת הבשר על ידי הכהנים

מבואר בגמרא, שכל זמן שהכהנים לא אכלו את בשר הקרבן, הבעלים אינם מתכפרים, שנאמר בקרבנות המילואים, "וַיֹּאכַל אֶהָרֹן וּבָנָיו אֶת בֶּשֶׂר הָאֵיל וְאֶת הַלֶּחֶם אֲשֶׁר בְּסֶל פֶּתַח אֹהֶל מוֹעֵד. וַאֲכָלוּ אֹתָם אֲשֶׁר כָּפַר בָּהֶם לְמַעַל אֶת יְדָם לְקַדֵּשׁ אֹתָם וְזָר לֹא יֹאכַל פִּי קֹדֶשׁ הֵם" (שמות כ"ט ל"ב-ל"ג), ללמד שכהנים אוכלים ובעלים מתכפרים.

ומבואר, שמהטעם הזה, מחוסר כיפורים המביא קרבן טהרתו, אינו נטהר לאכול קדשים, עד שיאכלו כהנים מקרבן טהרתו, שבאכילתם תלויה כפרת קרבן טהרתו.

הקטרת אימורי קרבנות אחר

הקטרת תמיד של בין הערבים

כבר נתבאר, שהכתוב האמור בעולת תמיד של שחר, "וְהִקְטִיר עָלֶיהָ חֶלְבֵי הַשְּׁלָמִים", מלמד, שעל עולת תמיד של שחר משלימים הקטרות כל הקרבנות, ואין מקטירים שום קרבן אחר תמיד של בין הערבים.

אכן מצד שני נאמר "לֹא תִזְבַּח עַל חִמְץ דָּם זִבְחֵי וְלֹא יִלִּין חֶלֶב חֲגִי עַד בֶּקָר" (שמות כ"ג י"ח), ומשמע מהכתוב הזה, שאין להמתין עם הקטרת חלבי הקרבנות עד הבוקר [שכל מה שלא הוקטר עד הבוקר נפסל בלינה], אבל כל הלילה ניתן להקטירם.

ויישב רב כהנא את שני הכתובים הללו, שהכתוב הראשון, לא בא ללמד, שאין להקטיר שום קרבן אחר תמיד של בין הערביים, אלא

שאינן להביא שום קרבן לידי הקטרה לאחר תמיד של בין הערביים, כלומר אין לשחוט שום קרבן ולזרוק דמו אחר תמיד של בין הערבים, שבכך מביאים אותו לידי הקטרה אחר זמן הקטרת התמיד. אבל קרבנות שנשחטו ונזרק דמם קודם תמיד של בין הערבים, מאחר שכבר נראו להיות מוקטרים קודם הקטרת תמיד של בין הערבים, מעתה ניתן להקטירם כל הלילה, אף אחר הקטרת תמיד של בין הערבים.

הקטרת אימורי קרבן פסח בליל חמישה עשר

בענין קרבנות השבת נאמר, "עלת שֶׁבֶת בְּשַׁבְתּוֹ על עלת התמיד וְנִסְפָּה" (במדבר כ"ח י'), ללמד, שעולת שבת בלבד היא שקרבה בשבת, אבל עולת חול אינה קריבה בשבת, ולא ביום טוב.

ומעתה, קרבן פסח שקרב ביום ארבעה עשר בניסן, שהוא יום חול, אין להקטיר את אימוריו בליל חמישה עשר, שהוא ליל יום טוב.

אמנם מתוך הכתוב מבואר, שפעמים אימורי הפסח קרבים בליל חמישה עשר, שכן נאמר בו "לא תשחט על חמץ דם זבחי ולא ילין לבקר זבח חג הפסח" (שמות ל"ד ה'), ללמד, שלא ימתין מלהקטיר את הפסח עד הבוקר, [שכל מה שלא הוקטר עד הבוקר נפסל בלינה], אבל כל הלילה ניתן להקטירם.

ואמר רב בשמו של רבי אבהו, שהכתוב הזה מדבר כשחל ארבעה עשר בניסן בשבת, שמאחר שקרב הפסח בשבת, אימוריו קרבים בליל חמישה עשר, שהוא ליל יום טוב, כי אימורי שבת קרבים ביום טוב. [ואף שדוחק הוא להעמיד את הכתוב באופן הזה על כרחך כן הוא, שבקיה לקרא דהוא דחיק ומוקים אנפשיה].

דפים נט-ס

מחלוקת רבי מאיר ורבי יוסי, אם תפוס לשון ראשון, או אף בגמר דבריו אדם נתפס, מבוארת לעיל בדף נ"ג.

קרבן פסח הנפסל במחשבת שלא לשמו

בענין קרבן הפסח נאמר, "וְאֶמְרָתֶם זֶבַח פֶּסַח הוּא לַה' אֲשֶׁר פֶּסַח עַל פְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת בְּתִינּוֹ הִצִּיל וַיִּקַּד הַקָּדוֹשׁ וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ" (שמות י"ב כ"ז), ללמד שתהא זביחתו לשם פסח, ונאמר המיעוט "הוא", ללמד, שדווקא כשנשחט הפסח לשם פסח הוא כשר, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, כגון שנשחט לשם שלמים, הפסח פסול.

ובמסכת זבחים מבואר, שיש לעשות את כל ארבע עבודות הדם, [א] שחיטה. [ב] קבלת הדם מצואר הבהמה בכלי שרת. [ג] הולכת הדם למזבח. [ד] נתינת הדם בקיר המזבח לשם הפסח, ואם עשה אפילו אחת מהן שלא לשמו, הפסח פסול.

והנה לדברי הכל, כשנעשית אחת מהעבודות הדם שלא לשם הפסח, אפילו אם שאר שלוש העבודות האחרות נעשו לשם הפסח, הפסח פסול, בין אם אותה עבודה שנעשית שלא לשמה היתה עבודה ראשונה שלו, ובין אם היתה עבודה אחרונה או עבודה אמצעית.

וכמו כן לדברי הכל, אפילו רק חצי ראשון של אחת מהעבודות היה במחשבה שלא לשמה, אף שחצי שני של אותה עבודה היה במחשבה לשמה, כגון שבתחילת השחיטה חשב לשם שלמים, ובסוף השחיטה חשב לשם פסח, הפסח פסול.

כי לדברי הכל מתחשבים בתחילת מחשבתו, ומאחר שתחילת מחשבתו פסלה, הפסח פסול.

- לדעת רבי מאיר תמיד מתחשבים רק בתחילת מחשבתו [=תפוס לשון ראשון].

- ולדעת רבי יוסי מתחשבים גם בתחילת מחשבתו, [אבל גם בגמר דבריו אדם נתפס].

ונחלקו רבי מאיר ורבי יוסי מה הדין, כשחצי ראשון של אחת מהעבודות היה במחשבה לשמה, ורק חצי שני של אותה עבודה היה במחשבה שלא לשמה, כגון שבתחילת השחיטה חשב לשם הפסח, ובסוף השחיטה חשב לשם שלמים.

- לדעת רבי מאיר, באופן הזה הפסח כשר, כי רק בתחילת דבריו אדם נתפס, ומאחר שתחילת מחשבתו בעבודה זו היתה לשם הפסח, הרי זה כמי שעשה את כל העבודה הזו לשם הפסח.

- ולדעת רבי יוסי, גם באופן הזה הפסח פסול, כי לדעתו בכל דבריו אדם נתפס, בין בתחילתם ובין בסופם, ומאחר שבסוף דבריו חשב לשם שלמים, הרי זו עבודה שנעשית שלא לשמה, והפסח פסול.

מחשבה מעבודה לעבודה

עד עתה נתבאר שהפסח נפסל במחשבת שלא לשמה באותה עבודה עצמה שהעובד עוסק בה, כגון שבשעת שחיטה מחשב לשחוט לשם שלמים, ובשעת זריקת הדם מחשב לזרוק את הדם לשם שלמים.

ונחלקו חכמים מה הדין כשחישב מעבודה לעבודה, כגון שבשעת שחיטה חישב לשחוט לשם פסח על מנת לזרוק אחר כך את הדם לשם שלמים:

- **יש מי שאומר**, שבמחשבה זו **נפסל הפסח**, אף על פי שלבסוף נזרק דמו לשם פסח.

- **ויש מי שאומר**, שאין הפסח נפסל במחשבת שלא לשמה, אלא בשעת אותה עבודה עצמה.

ביאור דיני המשנה כדעת שני התנאים הנ"ל

א. ביאור הרישא.

זה לשון הרישא של משנתנו, "הפסח ששחטו שלא לשמו וקבל והלך וזרק שלא לשמו ... פסול".

ומאחר שלדברי הכל הפסח נפסל כשנעשית אפילו עבודה אחת שלא לשמה, ודאי באופן הזה מדברת משנתנו, וכך הוא ביאורה, **הפסח ששחטו שלא לשמו, או שחטו לשמו אבל קיבל דמו שלא לשמו, או זה וזה היו לשמו, ועבודה אחרונה היתה שלא לשמו, בכל האופנים הללו הפסח פסול, מחמת אותה עבודה שנעשית שלא לשמו.**

ב. ביאור הסיפא.

זה לשון הסיפא של משנתנו, "או לשמו ושלא לשמו או שלא לשמו ולשמו פסול".

ומאחר שברישא של המשנה כבר נתבאר שפסח שנעשית בו עבודה אחת שלא לשמה, נפסל אף על פי שהאחרות היו לשמה, בין שאותה עבודה שלא לשמה היתה ראשונה, ובין שאותה עבודה שלא לשמה היתה אחרונה, על כרחך בסיפא נאמרו דינים אחרים.

ולדברי רבי יוסי ניתן לומר, שבסיפא מדובר בשתי מחשבות בעבודה אחת, כגון שתחילת השחיטה היתה לשמה וסופה שלא לשמה, או תחילתה שלא לשמה וסופה לשמה, ובאה המשנה ללמד, שלא רק כשהיתה עבודה אחת שלימה במחשבת שלא לשמה, הפסח נפסל, אלא אף כשהיתה רק חצי עבודה במחשבת שלא לשמה, הפסח נפסל, בין שהיתה המחשבה הזו בחצי הראשון של העבודה, ובין שהיתה המחשבה הזו בחצי השני של העבודה, כי בכל דבריו אדם נתפס, בין בתחילתו ובין בסופו.

אמנם לדברי רבי מאיר אין להעמיד כך את משנתנו, כי לדעתנו, כשחצי ראשון של עבודה היה במחשבת לשמו, מעתה אף אם היה החצי השני במחשבת שלא לשמו, הפסח כשר, כי תפוס לשון ראשון.

ולדברי רבי מאיר ניתן לומר, שבסיפא מדובר במחשב מעבודה לעבודה, שבשעת השחיטה חשב מחשבה אחת על השחיטה ומחשבת שניה על הזריקה, כגון שחט לשם פסח על מנת לזרוק את הדם לשם שלמים, או שחט לשם שלמים על מנת לזרוק את הדם לשם פסח, [נהאופן השני פשוט הוא, ופסולו אינו מחמת מחשב מעבודה לעבודה, ולא נקטו אלא אגב האופן הראשון], ובאה המשנה ללמד, שלא רק בשעת העבודה עצמה המחשבה עליה שלא לשמה פוסלת, אלא אף בשעת עבודה אחרת, כי מחשבים מעבודה לעבודה.

דף ס

מחשבות נוספות הפוסלות את הפסח בשחיטתו

ב. נשחט שלא למנויו.

פסח שנימנו עליו חבורה אחת, ושחטו לבני אדם אחרים פסול.

א. נשחט שלא לאוכליו.

פסח ששחטו שלא לאוכליו, כלומר לחולה ולזקן שאינם יכולים לאכול כזית בשר, הפסח פסול, כי נאמר, "אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ תִכְסּוּ עַל הַשֶּׁה" (שמות י"ב ד'), ללמד שיש לשוחטו בשביל מי שראוי לאוכלו.

ג. נשחט לערלים.

פסל ששחטו לערלים, [אפילו הם ערלים בהיתר, כגון שמתו אחיהם מחמת מילה, ואם ימולו הם, הם מסתכנים בנפשם], הפסח פסול, כי ערלים אסורים לאכול מהפסח, שנאמר "יְכִי גִיּוֹר אֶתְּדַגֵּר וְעֵשָׂה פֶסַח לַה' הַמּוֹל לוֹ כֹּל זָכָר וְאִזּוּ יִקְרַב לְעֵשְׂתוֹ וְהָיָה כְּאִזְרַח הָאָרֶץ וְכָל עָרַל לֹא יֹאכַל בּוֹ" (שמות י"ב מ"ח), ואם כן, השוחט פסח לערלים, הרי הוא כשוחט פסח שלא לאוכליו.

ד. נשחט לטמאים.

פסח ששחטו לטמאים, פסול, כי טמאים אסורים לאכול קדשים, [ואם יאכלו קדשים הם נענשים כרת], ואם כן, השוחט פסח לטמאים, הרי הוא כשוחט פסח שלא לאוכליו.

ושלוש מחשבות אלו, (א) שלא לאוכליו. (ב) לערלים. (ג) לטמאים. שכולם מחמת הכתוב, "אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ תִכְסּוּ עַל הַשֶּׁה", המלמד שפסח שאין לו אוכלים פסול, אינן פוסלות אלא בעבודת השחיטה, שכך נאמר בכתוב "תִכְסּוּ" כלומר תשחטו שהשחיטה צריכה להיות "אִישׁ לְפִי אֶכְלוּ".

והנה אף שכל אחת מהמחשבות הללו שפוסלות את

הפסח, פוסלות אותו בעבודה אחת, אין ללמוד מכאן לדין האמור לעיל, "לשמו ושלא לשמו", שכמו כן שתי מחשבות אלו "לשמו ושלא לשמו" הן בעבודה אחת כי כל דין הוא לעצמו.

לאוכליו ושלא לאוכליו

נתבאר, שפסח שנשחט שלא לאוכליו, פסול, כי נאמר, "אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תִּכְסּוּ עַל הַשֶּׁה", אמנם אם נשחט גם לאוכליו וגם שלא לאוכליו, הוא **כשר, וזאת בשני אופנים.**

א. בעבודה אחת – כגון שנמנו עליו ראויים לאוכלו ושאינן ראויים לאוכלו, ושחט בשביל כולם, הפסח כשר. והסיבה לכך, **כי אף ששחט שלא לאוכליו, מכל מקום כל השחיטה נצרכת גם בעבור מי שראוי לאוכלו**, שהרי אינם יכולים לאכלו בלא שחיטה. [ובהמשך יתבאר בעזה"י, מדוע לאוכלו ושלא לאוכלו כשר, ואין זה כלשמו ושלא לשמו שהוא פסול].

ב. בשתי עבודות – כגון ששחטו בשביל אלו הראויים לאוכלו, וזרק דמו בשביל שאינם ראויים לאוכלו, [או שבשעת שחיטה חישב לזרוק דמו בשביל אלו שאינם ראויים לאוכלו], הפסח כשר. והסיבה לכך, **כי מחשבת שלא לאוכליו פוסלת בשחיטה בלבד, ולא בשאר עבודות.** [אכן אם היה הדבר להיפך, כלומר שלא לאוכליו ולאוכליו, בשתי עבודות, כלומר שחיטה שלא לאוכליו וזריקה לאוכליו, הפסח פסול].

והנה אף שכל אחת מהמחשבות הללו שפוסלות את הפסח, פוסלות אותו גם בעבודה אחת, אין ללמוד מכאן לדין האמור לעיל, "לשמו ושלא לשמו", שכמו כן שתי מחשבות אלו "לשמו ושלא לשמו" הן גם בעבודה אחת, כי כל דין הוא לעצמו.

בהמה שהפריש לקרבן פסח

ועוד לא הגיע זמן הפסח

בהמה שהפריש אדם לקרבן פסח, כל זמן שלא הגיע יום ארבעה עשר בניסן שהוא זמן הקרבת הפסח, אף על פי שהבהמה עומדת להקרבה לשם פסח, מאחר שעדיין לא הגיע זמן הפסח אינה ראויה להקרבה לשם פסח.

ולפיכך אם שחט קודם לכן לשם פסח, קרבן פסול הוא, וכן הדין אם שחט סתם, מאחר שהקרבן עומד לשם פסח, כששוחטו סתם, הרי זה כשוחטו לשם פסח, והוא פסול.

ורק אם שחט בפירוש לשם שלמים, מאחר שהוציאו ממה שהיה עומד לו, ושחטו לשם דבר שניתן לשוחטו היום, הקרבן כשר.

ונסתפקו מה הדין, אם שחט את הבהמה הזו לשמו ושלא לשמו, כלומר, לשם פסח ולשם שלמים.

ובא רב דימי ואמר, שרצה לפשוט ספק זה לפני רבי ירמיה באופן הבא [=בבבין אב], שכן מצינו בפסח בזמנו, ששחיטה לשמו כשרה, ושחיטה שלא לשמו פסולה, ואם נשחט שלא לשמו ולשמו, מחשבה ראשונה שלא לשמו מחשבה פסולה היא, ושוב אין מועילה מחשבת לשמו הבאה אחריה, להוציא מידי מחשבה ראשונה, והפסח פסול. וכמו כן יש לומר קודם הפסח, ששחיטה שלא לשמו כשירה ושחיטה לשמו פסולה, אם נשחט לשמו ושלא לשמו, מחשבה ראשונה לשמו מחשבה פסולה היא, ושוב אין מועילה מחשבת שלא לשמו הבאה אחריה, להוציא מידי מחשבה ראשונה, והקרבן פסול.

אולם רבי ירמיה דחה את הדברים הללו, ואמר, שאפשר שדווקא בזמנו, שהוא נפסל על ידי מחשבת שלא לשמו, שוב אין לו תקנה על ידי מחשבת לשמו, כי מחשבה ראשונה שלא לשמו, מחשבה גרועה מאוד היא, שהיא פוסלת בכל הזבחים, ולכן אין לה תקנה, מה שאין כן קודם זמנו, שנפסל על ידי מחשבת לשמו, שאינה מחשבה גרועה כל כך, שלא מצינו שהיא פוסלת אלא בזה בלבד, יש לה תקנה על ידי מחשבה אחרת המפקיעה אותה, ולכן אם בסוף חשב שלא לשמו, הקרבן כשר.

ורבא פסק, שפסח ששחטו בשאר ימות השנה קודם זמנו, לשמו ושלא לשמו, כשר.

והסיבה לכך, כי הלא משעה שהפרישוהו לשם פסח, עומד הוא לשם פסח, ואף על פי כן אם נשחט לשם שלמים, כשר, כפי שנתבאר לעיל, הרי שמחשבת שלא לשמו, מוציאה אותו מסתמו שהוא לשמו, וכשר, וכמו כן מחשבת שלא לשמו, תוציאה אותו ממחשבת לשמו, והרי זה כשר.

ורב אדא בר אהבה הקשה על דברי רבא, כי לכאורה יש חילוק בין מחשבה המוציאה מסתם, לבין מחשבה המוציאה מדבר מפורש. ואם כן פסח קודם זמנו, אף שהיה עומד לשם פסח, אם בשעת העבודה לא הזכיר זאת כלל, ופירש רק ששוחטו לשם שלמים, מסתבר יותר שתועיל מחשבה אחרונה להוציא אותו ממה שהיה עומד בשבילו מן הסתם, כלומר לשם פסח. מה שאין כן כשתחילה הזכיר בו בפירוש בשעת השחיטה עצמה, ששוחטו לשם פסח, אף על פי שאחר כך הזכיר ששוחטו לשם שלמים, מסתבר יותר שלא תועיל מחשבת שלא לשמו האחרונה, להוציאו ממחשבה מפורשת ראשונה, להכשירו.

וראיה יש לכך שמחשבה מוציאה מתם ואינה מוציאה ממחשבה מפורשת. שכן מצינו בכל פסח בזמנו, שהוא עומד להיות קרב לאוכליו, אם לא פירש בו בשעת שחיטתו שמקריבו לאוכליו, והזכיר רק שמקריבו שלא לאוכליו, מחשבה זו מפקיעה אותו ממה שהיה עומד לו, והפסח פסול כמי שנשחט שלא לאוכליו. אבל אם תחילה הזכיר בפירוש ששוחטו לאוכליו, אף על פי שאמר אחר כך ששוחטו שלא לאוכליו, מחשבה אחרונה אינה מוציאה ממחשבה מפורשת שחשב תחילה, והפסח כשר.

ורבא דחה ראיה זאת ואמר, שיש חילוק בין סתמו לשמו, לבין סתמו לאוכליו.

שכן הפסח אינו קרב לעולם אלא לשמו, ואם כן נחשב סתמו לשמו, כאילו פירש בו לשמו, ומעתה אין חילוק אם הוסיף לפרש זאת בפיו או לא, ושני האופנים שווים. ומאחר שמצינו שהשחיטה שלא לשמו קודם זמנו מכשירה אותו, אף על פי שעמד לשמו, כן הדין גם אם הזכיר זאת תחילה בפיו, ששוחטו לשמו, שמחשבה אחרונה שלא לשמו מוציאה ממחשבה ראשונה.

מה שאין כן סתמו לאוכליו, שאין זה דבר ברור שישחט בעבורם, שהרי מנוייו יכולים למשוך ידיהם ממנו ולהמנות עליו אחרים שאינם ראויים לאוכלו, ואם כן כשנשחט סתם, אינו נחשב כשנשחט לאוכליו כמו זה שנשחט בפירוש לאוכליו, שבכך נקבע שנשחט לאלו הראויים לאוכלו, ושוב לא ימשכו ידיהם ממנו. ומאחר שסתמו לאוכליו אינו כמחשבה מפורשת לאוכליו, לכן מחשבה שלא לאוכליו מוציאה מסתמו, מה שאין כן כשמפרש לאוכליו, שבה מחשבה שלא לאוכליו אינה מוציאה ממחשבה ראשונה.

פסח ששחטו בשאר ימות השנה בשינוי בעלים

נתבאר, שבהמה שהקדישוה לשם פסח, ובאו להקריבה קודם הפסח, אם הקריבוה שלא לשם הפסח, אלא לשם שלמים, היא כשירה. [=שינוי קודש, בזמנו פסול, קודם זמנו כשר].

ונסתפקו מה הדין אם הקריבוה קודם הפסח בשינוי מחשבה אחר, כלומר לא שינו בה להקריבה שלא לשמה, [כגון שהקריבוה סתם], אבל שינו בה להקריבה שלא לשם בעלים שלה, [שהקריבוה לשם בעלים אחרים]. [=שינוי בעלים, בזמנו פסול, קודם זמנו ספק].

ורב פפא אמר לפשוט ספק זה לפני רבא באופן הבא [=בבבין אב], שכן מצינו בפסח בזמנו, ששחיטה שלא לשמו פוסלת בו, וכמו כן מצינו בו בזמנו, ששחיטה שלא לשם בעליו פוסלת בו. ומעתה, כשם שבאופן הראשון [=שלא לשמו], מאחר שהוא פסול בזמנו, הוא כשר קודם זמנו, כך באופן השני [=שינוי בעלים], מאחר שהוא פסול בזמנו, יהיה כשר קודם זמנו.

אולם רבא דחה את הדברים הללו, כי פסול של שינוי קודש, פסול גמור הוא, ולכן הוא נחשב כמפקיע את הקרבן מלהיחשב כפסח, וממילא הוא כשר בשאר ימות השנה, מה שאין כן שינוי בעלים, שאינו פסול כל כך, ואינו נחשב כמפקיע את הקרבן מלהיחשב כפסח, ומאחר שעדיין שם פסח עליו, פסול בשאר ימות השנה.

דברים ששינוי קודש חמור משינוי בעלים

נתבאר, שהפסח שנשחט שלא לשמו, כגון לשם שלמים, פסול יותר מפסח שנשחט שלא לשם בעליו.

ובארבעה דברים יש חילוק בין פסול שינוי קודש לבין פסול שינוי בעלים.

א. פסולו בגופו.

מחשבת שינוי קודש היא מחשבת פסולה בגוף הקרבן שיהא לדבר אחר.

ומחשבת שינוי בעלים אינה מחשבה פסולה בגוף הקרבן אלא בבעלים.

- ומסקנת הגמרא, שבדבר זה שינוי קודש אינו חמור משינוי בעלים, כי שניהם פסול מחשבה, ולא פסול בגוף הקרבן.

ב. ישנו בארבע עבודות.

מחשבת שינוי קודש פוסלת בכל ארבע עבודות, שכל אחת מארבע עבודות הדם, שחיטה, קבלה, הולכה, וזריקה, צריכה להיות במחשבה לשם הקרבן, ואם שינה באחת מהעבודות לחשוב לשם קרבן אחר, פסל.

ומחשבת שינוי בעלים, ברוב קרבנות אינה פוסלת אלא בזריקת הדם, כי ברוב הקרבנות, עיקר ההקרבה לבעלים היא בשביל הכפרה, והכפרה היא בזריקת הדם, ולפיכך אין מחשבת שינוי בעלים פוסלת אלא בזריקה, [בין כשמחשב בזריקה עצמה, לזרוק לבעלים אחרים, ובין כשמחשב בשאר עבודות, לזרוק הדם לבעלים אחרים, אבל מחשב בשאר עבודות, שהן עצמן יהיו לבעלים אחרים, כגון שוחט לשם בעלים אחרים, לא פסל].

דף סא

ג. ישנו לאחר מיתה.

שאם מתו בעלים ראשונים, בנם מביא את קרבנם אחר מותם. ואם נשחט שלא לשמו, לא עלה לשם חובה.

אבל אם נשחט שלא לשם בעליו, כשר, שכן לאחר מיתה אין שם בעליו עליו.

- ובדבר זה אין הכל מודים לו כי לדעת רבי פנחס בריה דרב אמי גם שינוי בעלים פוסל לאחר מיתה.

ד. ישנו בקרבן ציבור.

קרבן ציבור שהקריבוהו שלא לשמו פסול כשאר קרבנות שקרבו שלא לשמו.

אבל אם הקריבוהו שלא לשם בעלים, אינו נפסל, כי כלל בדינו, שאין שינוי בעלים פוסל, אלא כששינוי לשם מי שהקרבן ראוי לו, וזה

יתכן רק בקרבן יחיד, ששוחט קרבן ראובן עבור שמעון, אבל קרבן ציבור, אם שינוי אותו בשביל עם אחר, לא שינוי אותו בשביל מי שהוא ראוי לו, ואינו נפסל, ואם יקריבו אותו בשביל מקצת ציבור, אין זה נקרא שינוי בעלים.

זמן הקרבת הפסח

זמן הקרבת הפסח, **ביום ארבעה עשר בניסן, לאחר חצות היום**, שנאמר, "וְהָיָה לָכֶם לְמִשְׁמֶרֶת עַד אַרְבָּעָה עָשָׂר יוֹם לַחֲדָשׁ הַזֶּה וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהָל עַד־תֵּת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֶרְבָיִם" (שמות י"ב ו'), ולפיכך, אם נשחט קודם חצות, הרי זה פסול.

וכבר נתבאר בדף נ"ט, שמאחר שבקרבן תמיד נאמר רק "וְאֵת הַכֶּבֶשׂ הַשְּׂנִי תַעֲשֶׂה בֵּין הָעֶרְבָיִם" ובקרבן פסח נאמר גם "תִּזְבַּח אֶת הַפֶּסַח בְּעֶרְבֵי" וגם "וְשָׁחֲטוּ אֹתוֹ כָּל קָהָל עַד־תֵּת יִשְׂרָאֵל בֵּין הָעֶרְבָיִם" לפיכך זמן הקרבת הפסח **לאחר זמן הקרבת התמיד**.

אמנם בדיעבד, אם נשחט הפסח קודם לתמיד, לא נפסל הפסח בכך, אלא שיש להמתין מלזרוק דמו על המזבח עד שישחט התמיד, ויזרק דמו, וכדי שלא יקרוש הדם בכל הזמן הזה, יש למרס [=לערבב] בו עד שיזרק דם התמיד ולכן מכן יזרוק דם הפסח.

ובדיעבד, גם אם נזרק דם הפסח קודם לתמיד, לא נפסל הפסח בכך והרי הוא כשר.

הפסח שנשחט שלא למנוייו

בדף ס' כבר נתבאר, שפסח שנמנו עליו חבורה אחת, ושחטו כדי שיאכלו ממנו חבורה אחרת שאינם מנוייו, **פסול**.

ודבר זה למד **מהכתוב**, "וְאִם יִמְעַט הַבַּיִת מִהֵיֶת מִשָּׂה וְלָקַח הוּא וְשָׂכְנוֹ הַקָּרֵב אֶל בֵּיתוֹ בְּמִקְדָּשׁ נִפְשֵׁת אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תִלְכְּסוּ עַל הַשָּׂה" (שמות י"ב ד'), שמשמעותו מניין [=מכסה] כלומר אין הפסח נשחט אלא כדי להאכילו למנוייו, ומתוך כך שחזר הכתוב ואמר שוב "**תִּלְכְּסוּ**" [=תימנו], למדו, שהדבר מעכב אף בדיעבד, ואם נשחט הפסח להאכילו שלא למנוייו, הוא פסול.

ואמר רבי, שמתוך כך שנאמר דין זה בלשון "בְּמִקְדָּשׁ ... תִּלְכְּסוּ", שבלשון סורסי [=ארמי, סורי] משמעותו שחיטה, [כאדם האומר לחבירו כוס [=שחוט] לי טלה זה], **הרי זה מלמד, שדין זה שיהא הפסח נעשה להאכילו למנוייו, אמור בשחיטה בלבד**.

הפסח שנשחט שלא לאוכליו

כבר נתבאר בדף ס', שפסח שנשחט כדי להאכילו שלא לאוכליו, כגון שנשחט לזקן או חולה שאינו יכול לאכול ממנו כזית בשר, **פסול**.

ודבר זה למד **מהכתוב**, "**אִישׁ לְפִי אָכְלוּ תִלְכְּסוּ עַל הַשָּׂה**" (שמות י"ב ד'), ללמד שיש לשוחטו בשביל מי שראוי לאוכלו.

ומתוך כך שהקשה תורה דין זה שיעשה הפסח לאוכליו, לדין זה שיעשה הפסח למנוייו, יש ללמוד, שגם שחיטת הפסח שלא לאוכליו מעכבת בדיעבד, והפסח נפסל, כמו בשחיטתו שלא למנוייו, וכמו כן יש ללמוד, שפסול זה שלא לאוכליו אמור בשחיטה בלבד, כפסול שלא למנוייו.

-

בדף ס' כבר נתבאר, שדין פסח שנשחט לערלים או לטמאים, דינו כדין פסח שנשחט שלא לאוכליו, כי ערלים וטמאים אסורים לאכול בפסח.

וכמו כן נתבאר, שכל זה כשנשחט הפסח אך ורק לאלו, [שלא למנוייו, או שלא לאוכליו, או לערלים, או לטמאים], אבל אם נשחט לאוכליו ושלא לאוכליו, [וכן למנוייו ושלא למנוייו, או למולים ולערלים, או לטהורים ולטמאים], הרי זה כשר. ובדף ס"ב יתבאר בעזה"י הטעם לכך. ובדף ס"ג יתבאר בעזה"י אם יש חולקים.

למולים ולערלים

כבר נתבאר, שפסח שנשחט לצורך ערלים, פסול. אולם אם נשחט גם לצורך מולים וגם לצורך ערלים [שכולם מנוייו], הפסח **כשר**. ולהלן **יתבאר**

בעזה"י מהיכן הדבר למד.

א. בבנין אב.

מצד אחד לכאורה ניתן ללמוד בבניין אב, שפסח שנשחט למולים ולערלים כשר.

שכן הערלים דומים לטמאים, בכך שהפסח הנשחט לצורכס פסול, [משום שאינם ראויים לאכילתו, ופסח שנשחט שלא לאוכליו פסול]. ומעתה, כשם שיש חילוק בין פסח הנשחט כולו לטמאים, שהוא פסול, לבין פסח הנשחט לטמאים וטהורים, שהוא כשר. כמו כן יש לנו לחלק בין פסח שנשחט כולו לערלים, שהוא פסול, לבין פסח הנשחט למולים ולערלים, שיהיה כשר.

כן נראה לכאורה ביאור הברייתא, שהלימוד בבנין אב הוא מדין פסח הנשחט לטמאים וטהורים.

אולם בדף ס"ב הקשו, שלכאורה דין טמאים ודין ערלים שווה, ואם כן מהיכן ידעו שפסח הנשחט לטמאים ולטהורים כשר, יותר ממה שידעו שפסח הנשחט למולים ולערלים כשר.

ולפיכך ביארו את הברייתא באופן אחר, והוא, שהלימוד בבנין אב אינו מפסח הנשחט לטמאים וטהורים, אלא מפסח שנפסל מחמת טומאת הבשר, שבזה דין פשוט הוא, שאין הפסח נפסל אלא אם כן נטמא כולו, אבל אם נטמא מקצתו אינו פסול.

אלא שמצד שני יש לומר, שיש ללמוד בבניין אב, שפסח הנשחט למולים ולערלים פסול.

שכן מצינו דבר נוסף הפוסל את הפסח, והוא, כשישחט על מנת לאוכלו אחר זמנו, שבכך הפסח מתפגל, ובזה, אפילו אם שחט על מנת לאכול את רובו בזמנו, ורק כזית ממנו לאחר זמנו, נתפגל כולו, וכמו כן יש לך לומר לעניין פסח הנשחט למולים ולערלים, אף שרק מקצתו נשחט לערלים, יפסל כולו.

ואף שבדבר אחד מחשבת ערלים דומה יותר לפסול טומאה, ששני הדברים הללו נוהגים בפסח בלבד ולא בשאר זבחים, [שכל הזבחים שנשחטו בשביל ערלים או טמאים כשרים, אלא שהם אסורים לאוכלם, ופסח בלבד נפסל במחשבה לצורך ערלים או לצורך טמאים], מה שאין כן לעניין מחשבת פיגול הפוסלת בכל הזבחים.

ומאחר שפסול מחשבת ערלים דומה לפסול מחשבת טמאים, יהיה שווה לו גם לעניין זה, שאין המחשבה פוסלת אלא כשנשחט הפסח לערלים בלבד, אבל אם נשחט למולים ולערלים, יהיה כשר, כפסח הנשחט לטמאים ולטהורים.

כן נראה לכאורה ביאור הברייתא, שהדבר שבו שווה פסול טומאה ופסול ערלה הוא, שהפסח הוא הקרבן היחיד שנפסל אם נשחט עבורם, מה שאין כן פסול פיגול הפוסל בכל הקרבנות כולם.

אולם בדף ס"ב הקשו על כך, כי נתבאר שהלימוד בבנין אב אינו מדין פסח הנשחט לטמאים, אלא מדין פסח שנטמא, ופסול זה נוהג בכל הקרבנות כולם.

ודחקו לומר, שאף שהלימוד הוא מפסול טומאה, מכל מקום מאחר שמצינו לעניין טומאה פסול שאינו נוהג בכל הקרבנות, שהוא דומה לפסול פסח הנשחט לערלים, יש להשוות פסול פסח שנשחט לערלים, לדין פסח שנטמא.

עוד אמרו, שבאמת גם פסול פסח שנטמא אינו נוהג בכל הקרבנות, שכן בכל הקרבנות [לדעת רבי יהושע בדף ע"ז], אם נטמא הבשר והחלב קיים, זורקים את הדם, ובפסח, אם נטמא הבשר, אף על פי שהחלב קיים, אין זורקים את הדם.

ומכל מקום אף שבדבר זה מחשבת ערלים דומה יותר לפסול טומאה, יש דבר אחר, שמחשבת ערלים דומה בו יותר למחשבת פיגול, ששני הדברים הללו אין להם היתר בשום קרבן, [שהערלים אסורים בכל הקרבנות, ומחשבת פיגול פוסלת בכל הקרבנות], מה שאין כן מחשבת טמאים, שהותרה מכללה בפסח הבא בטומאה, שהוא נאכל לטמאים.

ומאחר שפסול מחשבת ערלים דומה לפסול מחשבת פיגול, יהיה שווה לו גם לעניין זה, שהמחשבה פוסלת אפילו כשנשחט הפסח למולים ולערלים, כפסח הנשחט לאכול חלק ממנו בזמנו וחלק ממנו לאחר זמנו.

כן נראה לכאורה ביאור הברייתא, שהדבר שבו שווה פסול פיגול ופסול ערלה הוא, שאין להם היתר בשום קרבן, מה שאין כן פסח הנשחט לטמאים, שיש לו היתר, בפסח הבא בטומאה.

אולם בדף ס"ב הקשו על כך, כי כבר נתבאר, שהלימוד בבנין אב אינו מדין פסח הנשחט לטמאים, אלא מדין פסח שנטמא, ופסול טומאת בשר אין לו היתר, שאפילו קרבן ציבור הבא בטומאה אין בשרו נאכל.

ודחקו לומר, שאף שהלימוד הוא מפסול טומאה, מכל מקום מאחר שמצינו לעניין טומאה פסול שיש לו היתר, שאינו דומה לערלה ופיגול, יש להשוות פסול פסח שנשחט לערלים, לדין פיגול.

עוד אמרו, שבאמת גם פסול פסח שנטמא יש לו היתר, שכן פסח הבא בטומאה בשרו נאכל.

ב. מהכתוב "זאת חקת הפסח ... וְכַל עֶרְלָא לֹא יֹאכַל בּוֹ".

מתחילה אמרו, שעניין זה, שהפסח שנשחט למולים ולערלים כשר, למד מהריבוי בכתוב "וְכַל עֶרְלָא לֹא יֹאכַל בּוֹ", הבא ללמד, שדווקא כשכל הפסח נשחט לערלים, הוא פסול, אבל אם מקצתו לערלים ומקצתו למולים, הוא כשר.

והמיעוט "זאת חקת הפסח" בא ללמד, שדווקא

בשחיטה יש חילוק בין אם נשחט רק לצורך ערלים או נשחט לצורך מולים וערלים, אבל בזריקה אין חילוק בדבר, וכששחט את הפסח על מנת לזרוק דמו לכפר על ערלים, הדין שווה בין אם כוונתו שיתכפרו בו רק ערלים, ובין אם כוונתו שיתכפרו בו מולים וערלים.

לדעת רבה, בין אם שחט על מנת לזרוק דמו לכפר על ערלים בלבד, ובין אם שחט על מנת לזרוק דמו לכפר על מולים וערלים, הפסח כשר. [והסיבה לכך שיש ללמוד מהמיעוט, שמחשבת זריקה קלה ממחשבת שחיטה, כי כבר מצינו בדבר אחר, שמחשבת זריקה קלה ממחשבת שחיטה, והוא שאין מחשבת אוכלים פוסלת אלא בשחיטה בלבד].

ולדעת רב חסדא, בין אם שחט על מנת לזרוק דמו לכפר על ערלים בלבד, ובין אם שחט על מנת לזרוק דמו לכפר על מולים וערלים, הפסח פסול. [והסיבה לכך שיש ללמוד מהמיעוט, שמחשבת זריקה חמורה ממחשבת שחיטה, כי כבר מצינו בדבר אחר, שמחשבת זריקה חמורה ממחשבת שחיטה, והוא שאין הקרבן נקבע להיות פיגול אלא בזריקת הדם].

ורב אשי דחה את הדברים הנ"ל, ואמר, שהכתוב "זאת חֶקֶת הַפֶּסַח", לא בא ללמד על דין פסח שנשחט לזרוק דמו לכפר על ערלים, אלא כולו נצרך לעניין פסח הנשחט לצורך האכלת ערלים, שכן מהכתוב "וְכָל עֶרְלָא יֹאכַל בּוֹ", היה מקום לומר, שאפילו כלשהו, כלומר אפילו מקצת מהשחיטה עבור הערלים, ומקצתה עבור מולים, הפסח פסול, לכך נאמר "זאת חֶקֶת הַפֶּסַח", ללמד, שאין הפסח נפסל במחשבה להאכילו לערלים, אלא כשכל עבודה השחיטה היתה לערלים בלבד, אבל אם היתה השחיטה למולים ולערלים, הפסח כשר.

שחט את הפסח על מנת

שיתכפרו בו מי שאינם מנויין

כבר נתבאר, שפסח שנשחט כדי להאכילו שלא למנויין, פסול, כי נאמר "בַּמִּכְסֹת ... תִּכְסֹּוּ".

וכמו כן נתבאר, שמחשבה זו להאכיל את הפסח למי שאינם מנויין, אינה פוסלת אותו אלא בשחיטה בלבד.

אמנם מחשבה זו שיעשה הפסח בשביל שאינם מנויין, פוסלת אותו גם בזריקה, [בין כשעשה אחת מהעבודות על מנת לזרוק דמו שיתכפרו בו שאינם מנויין, ובין כשזרק את הדם ממש על מנת שיתכפרו בו שאינם מנויין], והטעם לכך, כי מחשבת זריקה שלא למנויין, היא מחשבת שינוי בעלים, הפוסלת את הפסח כפי שנתבאר לעיל.

שחט את הפסח על מנת שיתכפרו בו ערלים

כבר נתבאר, שפסח שנשחט כדי להאכילו שלא לאוכליו, כגון לערלים, פסול, כי נאמר "אִישׁ לְפִי אָכְלוּ".

וכמו כן נתבאר, שמחשבה זו להאכיל את הפסח לערלים, אינה פוסלת אותו אלא בשחיטה בלבד.

ונחלקו רבה ורב חסדא, מה הדין אם נשחט הפסח לראויים לאוכלו, אבל נעשה הדבר במחשבה שיתכפרו בו בזריקת הדם ערלים שאינם ראויים לאוכלו.

ומתחילה אמרו, שנחלקו מה יש ללמוד מהכתוב "זאת חֶקֶת הַפֶּסַח", כפי שנתבאר לעיל. שלדברי שניהם הכתוב הזה מלמד, שבזריקה אין חילוק בין אם כולה לצורך ערלים, או שהיא לצורך ערלים ולצורך מולים. ולדעת רבה, בשני האופנים הפסח כשר. ולדעת רב חסדא, בשני האופנים הפסח פסול.

אולם רב אשי דחה את הדברים הללו, כפי שנתבאר.

דף סב

ולדברי רב אשי, רבה ורב חסדא נחלקו בפסח ששחטו לאוכליו, על מנת לזרוק דמו לערלים שאינם ראויים לאוכלו, וגם אינם מנויין.

לדעת רבה – מאחר שאותם ערלים ששחט עליהם אינם ראויים לפסח, אין כאן פסול שינוי בעלים, שאין פסול שינוי בעלים אלא כשמשנה לשם מי שראוי להקריב עבורו, אבל כשמשנה עבור ערלים, שאי אפשר להקריב עבורם, אין כאן פסול שינוי בעלים. [ואף שלדעת רבה אמרינן "הואיל", כפי שנתבאר בדף מ"ו, אין לומר הואיל והערל יכול למול, יחשב כנימול, ואם כן יש כאן פסול שינוי השם למי שהפסח ראוי להיקרב עבורו, כי בדבר שיש חסרון מעשה, אין לומר "הואיל ויכול לעשות מעשה" כאילו כבר נעשה מעשה].

ולדעת רב חסדא – מאחר שאותם ערלים ששחט עליהם ראויים להתחייב בפסח, על ידי שימולו, נחשבים הם כמי שהפסח ראוי להיות קרב עבורו, ולכן כששינה להקריב עבורם, יש כאן פסול שינוי בעלים, הפוסל את הפסח. [ואף שלדעת רב חסדא לא אמרינן "הואיל", כפי שנתבאר בדף מ"ו, כל זה להקל, אבל להחמיר מודה רב חסדא שאמרינן הואיל, ולכן יש להחשיב את הערל כנימול].

השוחט זבח אחר לשם פסח בזמנו

במסכת זבחים מבואר, שאין קרבן נפסל לגמרי

בשינוי קודש, כלומר כשנעשית אחת מעבודותיו לשם זבח אחר, אלא חטאת בכל זמן, ופסח בזמנו, שאם שחטם [או עשה אחת משאר עבודות דם שלהם] לשם זבח אחר, כגון לשם שלמים, נפסלו לגמרי [ואינם כשאר קרבנות שנעשו שלא לשמם, שלא נפסלו לגמרי, אלא שלא עלו לבעלים לשם חובה].

ונחלקו חכמים, מה הדין אם שחט זבח אחר לשם פסח, והיה הדבר בזמן הקרבת הפסח, [בין ששחט זבח אחר לגמרי, ובין ששחט פסח שעברה שנתו, שמאחר שעברה שנתו אינו עומד לשם פסח, אלא לשם שלמים].

לדעת רבי אליעזר – כשם שהפסח הנשחט בזמנו לשם קרבן אחר, פסול, כך קרבן אחר הנשחט לשם פסח בזמנו, **פסול**. [וקל וחומר הוא, שכן הפסח, אם לא יקרב עתה, יהיה קרב שלמים, כדין פסח אחר הפסח, ובכל זאת, אם נשחט עתה לשם שלמים, פסול, כל שכן לשאר זבחים, שאינם ראויים כלל להיות קרבים לפסח, אם נשחטו לשם פסח, יש להם להיות פסולים].

ולדעת רבי יהושע – הקרבן כשר כי כלל בידינו שאין נפסלים במחשבת שלא לשמו אלא חטאת בכל זמן, ופסח בזמנו, אבל שאר כל הזבחים אינם נפסלים במחשבת שינוי השם, ואפילו נשחטו לשם פסח בזמנו. [וקל וחומר הוא, שכן כל הזבחים שנשחטו כל השנה שלא לשמם, כגון שנשחטו לשם פסח, אף על פי שכל השנה הפסח פסול, ואם כן נשחטו לשם קרבן פסול, בכל זאת אינם נפסלים במחשבה לשם הפסח, כל שכן כשנשחטו לשם פסח בזמן הפסח, שנשחטו לשם קרבן כשר, שלא יפסלו].

השוחט זבח אחר לשם פסח שלא בזמנו

מתוך דברי רבי אליעזר ורבי יהושע מבואר ששניהם מודים לכך, שהשוחט זבח אחר [חוץ מחטאת] בשאר ימות השנה לשם פסח, אף על פי ששחטו שלא לשמו, **הרי זה כשר**, [אלא שלא עלה לבעלים לשם חובה].

ואף שלכאורה היה מקום לומר, שלדברי רב חסדא, מאחר שלחומרא אמרינן "הואיל" כפי שנתבאר לעיל, גם בזה יחלוק רבי אליעזר, ויאמר, שהואיל ובזמן הפסח, הקרבן נפסל כשקרב לשם פסח, גם שלא בזמן הפסח, יפסל הקרבן הקרב לשם פסח.

באמת אין לומר כן, כי עניין זה שקרבן הנעשה לשם פסח בזמנו פסול [לדעת רבי אליעזר] למד מהכתוב, "וְאֶמְרָתֶם זָבַח פֶּסַח הוּא לֵה' אֲשֶׁר פָּסַח עַל פְּתֵי בְּנֵי יִשְׂרָאֵל בְּמִצְרַיִם בְּנִגְפוֹ אֶת מִצְרַיִם וְאֶת פְּתֵינוּ הֲצִיל וַיִּקַּד הָעַם וַיִּשְׁתַּחֲוּוּ" (שמות י"ב כ"ז), שמשמע ממנו, דווקא כשהוא כמו שהוא, כלומר פסח לשם פסח, הוא כשר, אבל כשנעשה פסח לשם זבח אחר, או נעשה זבח אחר לשם פסח, הם פסולים.

ומאחר ששני פסולים אלו למדים מכתוב אחד, יש לך להשוותם, לומר, שבזמן שהפסח נפסל כשהוא נעשה לשם אחרים [כלומר בזמנו], אז אחרים נפסלים כשהם נעשים לשם פסח.

אבל כשהפסח כשר כשהוא נעשה לשם אחרים [כלומר שלא בזמנו], גם אחרים הנעשים לשם פסח כשרים.

ספר יוחסין

רבי שמלאי בא לפני רבי יוחנן ואמר לו – ישנה לי מר ספר יוחסין [=מתניתא דדברי הימים, כלומר דרשות הכתובים של ספר דברי הימים].

שאל רבי יוחנן – מהיכן אתה [כלומר היכן נולדת]. ענה רבי שמלאי – מלוד.

שאל רבי יוחנן – והיכן מושבך [כלומר היכן את דר].

ענה רבי שמלאי – בנהרדעא.

אמר לו רבי יוחנן – **אין נידונין**, [כלומר, כלל בידינו, שאין שונים ספר יוחסין], **לא ללודים, ולא לנהרדעים**, [י"מ שאין הדבר כן, ורק לדחותו נתכוון. וי"מ שהדבר כן, והסיבה לכך, כי אינם מיוחסים], וכל שכן שאתה מלוד ומושבך בנהרדעא.

כפאו רבי שמלאי [כלומר ביקש הרבה] עד שנתרצה רבי יוחנן.

ואמר לו רבי שמלאי – נשנה אותו בשלושה ירחים.

נטל רבי יוחנן רגב אדמה, וזרקו ברבי שמלאי, ואמר לו – ומה **ברוריה דביתהו** [=אשתו] **של רבי מאיר בתו של רבי חנניה בן תרדיון**, שהיתה שונה שלוש מאות שמועות ביום משלוש מאות חכמים, ולמרות חכמתה המרובה לא היתה יכולה לשנות ספר יוחסין בשלוש שנים, ואתה אומר לשנות בשלושה ירחים, [אין הדבר אפשרי].

ואמר רמי בר רב יודא אמר רב, **מיום שנגנז** [=נשתכח] ספר יוחסין, **תשש כחם של חכמים**, [שנגנזו מהן טעמי תורה שהיו בו], **וכהה מאור עיניהם**.

ואמר מר זוטרא, **בין "אצל" ל"אצל"**, כלומר דרשות הכתובים שבין שני המקראות שכתוב בהן "אצל", היו **משא ארבע מאות גמלים**.

- רש"י פירש, שהכוונה לשני מקראות זהים שכתוב בהן "וּלְאֶצֶל שְׁשֵׁה בָּנִים וְאֶלֶּה שְׁמוֹתָם עֲזָרִיקָם בְּכָרוֹ וַיִּשְׁמַעְאֵל וַיִּשְׁעָרְיָה וְעֵלְבָדְיָה וְחָנָן כָּל

אָלָה בְּנֵי אֶצֶל" וביניהן פרשה גדולה, הכתוב הראשון הוא בדה"י א' פרק ח' פסוק ל"ח, והשני בפרק ט' פסוק מ"ד, ודרשות המקראות שבין כתובים אלו, היו משא ארבע מאות גמלים.

- אמנם לולא פירושו, מאחר שמשמע שבאו לומר רבותא, עד כמה היה מרובה ספר יוחסין, לכאורה היה לפרש, שבין אצל לאצל שבאותו כתוב עצמו, היו כל כך הרבה דרשות. ויל"ע בדבר.

מה בין לשמו ושלא לשמו לבין לאוכליו ושלא לאוכליו

נזכר לעיל, שרבי שמלאי בא לפני רבי יוחנן ללמוד ממנו ספר יוחסין.

וכשהיו נושאים והולכים, שאל רבי שמלאי רבי יוחנן, מדוע פסול שלא לשמה במקצת, חמור מפסול שלא לאוכליו במקצת, שהשוחט את הפסח לשמו ושלא לשמו, פסול, כפי שנתבאר בדף נ"ט, והשוחט את הפסח לאוכליו ושלא לאוכליו, [כגון לחולה ולבריא, או לבחור ולזקן], כשר, כפי שנתבאר בדף ס'.

וענה על כך רבי יוחנן, שבארבעה דברים חמור פסול שלא לשמו מפסול שלא לאוכליו.

א. פסול בגוף הקרבן.

מחשבת שלא לשמו היא מחשבת פסול בגוף הקרבן עצמו. אבל מחשבת שלא לאוכליו היא מחשבת פסול בדבר שחוץ לקרבן.

ב. אי אפשר לברר את האיסור.

- י"מ שפסח שנעשה לשמו ושלא לשמו נפסל כולו, כי אי אפשר לקבוע איזה חלק ממנו לשמו ואיזה אינו לשמו. מה שאין כן כשנשחט לאוכליו ושלא לאוכליו, ניתן לחלקו, לתת לאוכליו חלק מסוים, ומתברר שהוא שלהם, וכשר. [כלומר, בשני האופנים חלק מהפסח כשר וחלקו פסול, אלא שבאופן הראשון אי אפשר לדעת איזה חלק כשר, ומספק הכל פסול. ובאופן השני ניתן לדעת איזה חלק כשר, ולכן אינו נפסל].

- וי"מ שפסח שנעשה לשמו ושלא לשמו נפסל כולו, כי אי אפשר לברר איזו מחשבה גוברת על חברתה. מה שאין כן כשנשחט לאוכליו ושלא לאוכליו, ניתן לתת אותו לאוכליו, ובכך מתברר שמחשבת אוכליו גברה, ובטלה מחשבת שלא לאוכליו. [כלומר, בשני האופנים הפסח כולו כשר או פסול, לפי המחשבה שמתגברת בו. אלא שבאופן הראשון אי אפשר לדעת איזו מחשבה גברה, ומספק הפסח פסול. ובאופן השני ניתן לעשות שמחשבת אוכלים תגבר, וכולו כשר].

ג. ישנו בכל ארבע עבודות.

מחשבת שלא לשמו, פוסלת את הקרבן בכל אחת מארבע עבודות הדם. ומחשבת שלא לאוכליו, אינה פוסלת את הקרבן אלא בשחיטה.

ד. ישנו בציבור כביחיד.

מחשבת שלא לשמו פוסלת בכל הקרבנות בין קרבנות יחיד ובין קרבנות ציבור. ומחשבת שלא לאוכליו אינה פוסלת אלא בקרבן פסח בלבד.

ולדברי רב אשי, שני הדברים הראשונים, [א) פסול בגוף הקרבן. (ב) אי אפשר לברר איסורו], דבר אחד הם, שמאחר שפסולו בגופו, אי אפשר לברר איסורו.

דף סג

אמר על בהמה "הרי זו תמורת עולה תמורת שלמים"

בדבר זה נחלקו רבי מאיר ורבי יוסי, כפי שנתבאר בדף נ"ג.

לדעת רבי מאיר – תפוס לשון ראשון, והבהמה נעשית תמורת עולה.

ולדעת רבי יוסי – אף בגמר דבריו אדם נתפס, והבהמה חציה תמורת עולה וחציה תמורת שלמים, [ותימכר ויביא בדמי חציה עולה ובדמי חציה שלמים].

אמר על בהמה "חציה עולה וחציה שלמים"

לדעת רבי יוסי, דין פשוט הוא, שחציה נעשית עולה וחציה שלמים, כי בכל דבריו אדם נתפס. אבל נחלקו אמוראים בדעת רבי מאיר.

לדברי אביי – בדבר זה מודה רבי מאיר לרבי יוסי, שחציה עולה וחציה שלמים. שכן הסיבה שלדעת רבי מאיר, כשאמר "תמורת עולה תמורת שלמים", הכל תמורת עולה, כי באמת מתחילה כשאמר תמורת עולה, רצה שהכל יהיה תמורת עולה, אלא שנמלך בו אחר כך, ואמר תמורת שלמים, ומאחר שמתחילה כבר אמר תמורת עולה, חל הקדשו, ושוב אינו יכול להפקיעו. וכל זה כשאמר "תמורת עולה תמורת שלמים", אבל כשאמר "חציה עולה וחציה שלמים", מאחר שמתחילה אמר בפירוש "חציה עולה", לא התכוון שיהיה הכל עולה, אלא רק חצי עולה וחצי שלמים, ומאחר שכך היתה כוונתו מתחילה, חל הקדש כפי שנתכוון.

ולדברי רבא – גם בדבר זה חולק רבי מאיר על רבי יוסי, ואומר שהכל עולה. שכן הסיבה שלדעת רבי מאיר כשאמר "תמורת עולה תמורת שלמים", הכל תמורת עולה, כי אפילו אם היתה כוונתו מתחילה לשני הדברים, מאחר שהוציא בפיו "תמורת עולה", חל הקדש זה ונתפס בכל הבהמה, ולכן כשאמר אחר

כך "תמורת שלמים", לא חל, כי לא נשאר מקום בבהמה לקדושת שלמים. וכמו כן כשאמר "חציה עולה וחציה שלמים", מאחר שמתחילה כשאמר "חציה עולה", חל הקדשה, מיד מתפשט הוא בכל הבהמה, [כדין מקדיש אבר שנפש הבהמה תלויה בו, שמתקדשת כל הבהמה], וכשאמר אחר כך "וחציה שלמים", לא חל, כי לא נשאר מקום בבהמה לקדושת שלמים.

השוחט את הזבח לאכול כזית בחוץ כזית למחר

השוחט קרבן [או עושה אחת משאר עבודות הדם] במחשבה לאכול ממנו כזית לאחר זמן אכילתו, פיגל את הקרבן, [ומעתה האוכל ממנו חייב כרת], ובלבד שלא יהא בקרבן פסול אחר, שבכך הוא מונעו מהיות פיגול.

והשוחט קרבן, [או עושה אחת משאר עבודות הדם], במחשבה לאכול ממנו כזית חוץ למקום אכילתו, פסל את הקרבן, [אבל האוכל ממנו אינו חייב כרת].

ונחלקו חכמים מה הדין אם אמר, הריני שוחט את הזבח לאכול ממנו כזית בחוץ כזית למחר.

דעת רבי יהודה [כדעת רבי מאיר] – לעולם תפוס לשון ראשון, ומאחר שמחשבתו הראשונה היתה מחשבת פיגול, נתפגל הקרבן, [והאוכלו חייב כרת].

ודעת חכמים – אף בגמר דבריו אדם נתפס, ומאחר שיש עירוב מחשבות בעבודה, אין כאן פיגול, כי יש כאן מחשבת פסול נוספת.

ומדברי רבי יהודה, רצה רבא להוכיח כדבריו, שלדעת האומרים תפוס לשון ראשון, לא מועילה מחשבה אחרת להוציא ממחשבה ראשונה, אף אם יש לה מקום לחול, כגון לעניין זה, שכשפיגל בכזית, עדיין נשאר בשר הרבה שלא פיגל בו, ובכל זאת אם חשב עליו מחשבת פסול אחרת, אינו מועיל להוציאו ממחשבת פיגול ראשונה.

אולם אביי דחה דבריו, ואמר, שאמנם אם במחשבה אחת נתכוון לאכול כזית למחר וכזית בחוץ, מאחר שיכול לקיים שניהם, אין כאן מחשבה שלימה של פיגול, ומודה רבי יהודה שלא נתפגל הקרבן. והסיבה שלדעת רבי יהודה נתפגל הקרבן, כי לדעתו עבודת השחיטה היא מתחילתה ועד סופה, והאופן שבו נתפגל הקרבן הוא, כשמתחילה חשב מחשבה בפני עצמה לאכול כזית למחר, ואחר כך מחשבה בפני עצמה לאכול כזית בחוץ, שבה, מאחר שמחשבה ראשונה היתה רק מחשבת פיגול, נתפגל הקרבן.

ומכאן יש ללמוד, שרבא שרצה להוכיח מדברי רבי יהודה כדבריו, סבור, שאין עבודת השחיטה אלא בסופה, ואין שהות בה אלא למחשבה אחת, שבה חשב כזית בחוץ וכזית למחר, ומתוך כך שפיגל בה, מבואר, שאף יש מקום לשני דברים לחול לעולם תפוס לשון ראשון, וחל רק הדבר הראשון שהוציא מפיו.

הפסח ששחטו למולים ולערלים

בדף ס"א נתבאר, שאף שהפסח ששחטו לערלים פסול, אם שחטו לערלים ולמולים, כשר. וזו היא דעת משנתנו.

אולם לדעת אחרים בברייתא, יש חילוק בדבר, אם הקדים במחשבתו מולים לערלים, הפסח כשר, ואם הקדים במחשבתו ערלים למולים, הפסח פסול.

ומתחילה רצו לומר, שדברי אחרים בברייתא הם דברי רבי מאיר, כפי שהעמידם רבא במסכת זבחים, שלדעתו אין עבודת השחיטה אלא בסופה, ואם כן, רק בסוף השחיטה הפסח נפסל במחשבה להאכילו לערלים, והוא שיעור זמן מועט מאוד. ומעתה, כשבזמן זה חישב תחילה על המולים ואחר כך על ערלים, כבר נסתיימה השחיטה קודם שחישב על הערלים, והרי זה כפסח שנשחט רק למולים, והוא כשר, וכשבזמן זה חישב תחילה על הערלים ואחר כך על המולים, כבר נסתיימה השחיטה קודם שחישב על המולים, והרי זה כפסח שנשחט רק לערלים והוא פסול.

ולדעת משנתנו, עבודת השחיטה היא מתחילתה [=סימן ראשון] ועד סופה [=סימן שני], ובכל הזמן הזה מועילה מחשבתו, ואם כן בזמן זה יכול לשוחטו גם למולים וגם לערלים, ומאחר ששחט לשניהם, הפסח כשר, כי נשחט גם למולים.

ורבה אמר, שגם לדעת אחרים, עבודת השחיטה היא מתחילתה ועד סופה, ויש שהות זמן לשתי המחשבות, ולפיכך אם חישב שתיהן בפירוש, כלומר בפיו, בין שהקדים מולים, ובין שהקדים ערלים, הפסח כשר.

ומחלוקתם היא כשבליבו נתכוון לשניהם, ולא הספיק להוציא בפיו אלא אחד מהם.

לדעת אחרים, הכל הולך אחר מה שהוציא בפיו [=לא בעיניו פיו ולבו שווים], ולפיכך, אם הוציא בפיו ערלים בלבד, הפסח פסול, ואם הוציא בפיו מולים בלבד, הפסח כשר.

ולדעת חכמים, אין הקדש פיו חל אלא אם כן נתכוון לו בליבו [=בעיניו פיו ולבו שווים], ואם כן, מאחר שנתכוון בליבו גם למולים וגם לערלים, אף שהוציא מפיו רק ערלים, לא פסל.

והקשו על דברי רבה, כי מבואר במשנה במסכת תרומות, שהמתכוון לומר תרומה או מעשר, ואמר את הדבר האחר, או שאר דברים שאמר שלא ככוונת לבו, לא אמר כלום, עד שיהיו פיו ולבו שווים.

ומשנה זו היא כדעת רבי מאיר [שהוא אחרים],

ואם כן אין לומר שלדעת אחרים לא בעינן פיו

ולבו שווים.

ולבסוף אמר אביי, שמחלוקת אחרים וחכמים היא כשבתחילת השחיטה חישב על מנת להאכיל לערלים, ובסוף השחיטה חישב על מנת להאכיל גם למולים וגם לערלים.

לדעת אחרים, [מפגלים בחצי מתיר, ואם כן] מחשבה בתחילת שחיטה, אף על פי שהיא חצי עבודה, מחשבה גמורה היא, ולכן כשחישב בה להאכיל לערלים בלבד נפסל הפסח.

ולדעת חכמים, [אין מפגלים בחצי מתיר, ואם כן] מחשבה בתחילת שחיטה, מאחר שהיא חצי עבודה, אינה מחשבה לפסול, ולכן אף שחישב בה להאכיל לערלים בלבד, לא נפסל הפסח, כי בגמר השחיטה חישב להאכיל גם למולים, ואין כאן עבודה שלימה במחשבת פסול.

השוחט תודה בעזרה ולחמה חוץ לחומה

המביא קרבן תודה, מביא עמו ארבעה מיני לחמים, [עשרה לחמים מכל מין], שלושה מיני מצה, ומין אחד חמץ.

ומשהקדיש את הלחמים לצורך קרבן תודה, קדשו קדושת דמים, להיאסר בהנאה ובאכילה [עד שיותרו], אבל לא קדשו קדושת הגוף, ולפיכך אם נטמאו, יש להם פדיון, ויוצאים לחולין.

ובשעת שחיטת התודה הלחמים מתקדשים קדושת הגוף, שנאמר "קִרְבָּנוּ עַל זִבְחִי" (ויקרא ז' י"ג), ללמד, שאין הלחם קרוי לחם אלא בזביחה, ומעתה הם נפסלים במגע טבול יום ומחוסר כיפורים ובלינה ואם נטמאו ישרפו.

לדעת רבי יוחנן – אף על פי שנאמר "קִרְבָּנוּ עַל זִבְחִי", אין צורך שבשעת השחיטה יהיו הלחמים סמוכים לזבח [=לא בעינן על בסמוך], ולפיכך, כל שהיו הלחמים אותה שעה במקום שקדשים קלים אינם נפסלים בו, כלומר בכל ירושלים, [שכל ירושלים ראויה לאכילת קדשים קלים],

הלחמים מתקדשים בשחיטת התודה, ורק אם יהיו הלחמים באותה שעה חוץ לחומת בית פאגי, כלומר חוץ לירושלים, מאחר שהוא מקום שקדשים קלים היוצאים אליו נפסלים, לחמי תודה אינם מתקדשים בו.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – מאחר שנאמר "קִרְבָּנוּ עַל זִבְחִי", צריך שבשעת השחיטה יהיו הלחמים סמוכים לזבח [=בעינן על בסמוך], ולפיכך, אין הלחמים מתקדשים אלא אם כן היו בתוך העזרה, אבל אם היו חוץ לחומת העזרה, אף על פי שהם בתוך ירושלים, אינם מתקדשים.

שבועה שאוכל ככר זו היום

ועבר היום ולא אכלה

הנשבע לאכול ככר מסוימת ביום מסוים, ועבר אותו יום ולא קיים שבועתו, אף שעבר בכך על הכתוב "לֹא תִשָּׂא אֶת שֵׁם ה' אֱלֹהֶיךָ לְשׁוּא" (שמות כ"ו), אינו לוקה על כך.

לדעת רבי יוחנן – הסיבה לכך, שאינו לוקה על ביטול השבועה לאכול לחם היום, כי אין אדם לוקה אלא כשעבר על איסור במעשה, אבל זה שלא עשה דבר, רק ישב ולא אכל, אינו לוקה [=כל לאו שאין בו מעשה אין לוקין עליו].

ורבי שמעון בן לקיש חולק ואומר שלא זו הסיבה כי גם לאו שאין בו מעשה לוקים עליו.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – הסיבה לכך, שאינו לוקה על ביטול השבועה לאכול לחם היום, כי אין אדם לוקה אלא כשעבר על איסור אחרי התראה ברורה [=התראת ודאי], שאומרים לו אם תעשה מעשה זה אתה עובר על האיסור אבל זה שנשבע לאכול בכל שעה שיתרו בו אכול כדי שלא תעבור על האיסור אין זו התראת ודאי כי גם אם לא יאכל עתה עדיין לא עבר על האיסור שהרי יכול לאכול מאוחר יותר עד סוף היום ולכן אינו לוקה [=התראת ספק לא שמה התראה].

ורבי יוחנן חולק ואומר שלא זו הסיבה כי התראת ספק שמה התראה.

ולדעת רבי יוחנן חולק ואומר שלא זו הסיבה כי התראת ספק שמה התראה.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – הסיבה לכך, שאינו לוקה על ביטול השבועה לאכול לחם היום, כי אין אדם לוקה אלא כשעבר על איסור אחרי התראה ברורה [=התראת ודאי], שאומרים לו אם תעשה מעשה זה אתה עובר על האיסור אבל זה שנשבע לאכול בכל שעה שיתרו בו אכול כדי שלא תעבור על האיסור אין זו התראת ודאי כי גם אם לא יאכל עתה עדיין לא עבר על האיסור שהרי יכול לאכול מאוחר יותר עד סוף היום ולכן אינו לוקה [=התראת ספק לא שמה התראה].

ורבי יוחנן חולק ואומר שלא זו הסיבה כי התראת ספק שמה התראה.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – הסיבה לכך, שאינו לוקה על ביטול השבועה לאכול לחם היום, כי אין אדם לוקה אלא כשעבר על איסור אחרי התראה ברורה [=התראת ודאי], שאומרים לו אם תעשה מעשה זה אתה עובר על האיסור אבל זה שנשבע לאכול בכל שעה שיתרו בו אכול כדי שלא תעבור על האיסור אין זו התראת ודאי כי גם אם לא יאכל עתה עדיין לא עבר על האיסור שהרי יכול לאכול מאוחר יותר עד סוף היום ולכן אינו לוקה [=התראת ספק לא שמה התראה].

ורבי יוחנן חולק ואומר שלא זו הסיבה כי התראת ספק שמה התראה.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – הסיבה לכך, שאינו לוקה על ביטול השבועה לאכול לחם היום, כי אין אדם לוקה אלא כשעבר על איסור אחרי התראה ברורה [=התראת ודאי], שאומרים לו אם תעשה מעשה זה אתה עובר על האיסור אבל זה שנשבע לאכול בכל שעה שיתרו בו אכול כדי שלא תעבור על האיסור אין זו התראת ודאי כי גם אם לא יאכל עתה עדיין לא עבר על האיסור שהרי יכול לאכול מאוחר יותר עד סוף היום ולכן אינו לוקה [=התראת ספק לא שמה התראה].

ורבי יוחנן חולק ואומר שלא זו הסיבה כי התראת ספק שמה התראה.

ולדעת רבי שמעון בן לקיש – הסיבה לכך, שאינו לוקה על ביטול השבועה לאכול לחם היום, כי אין אדם לוקה אלא כשעבר על איסור אחרי התראה ברורה [=התראת ודאי], שאומרים לו אם תעשה מעשה זה אתה עובר על האיסור אבל זה שנשבע לאכול בכל שעה שיתרו בו אכול כדי שלא תעבור על האיסור אין זו התראת ודאי כי גם אם לא יאכל עתה עדיין לא עבר על האיסור שהרי יכול לאכול מאוחר יותר עד סוף היום ולכן אינו לוקה [=התראת ספק לא שמה התראה].

ורבי יוחנן חולק ואומר שלא זו הסיבה כי התראת ספק שמה התראה.

[שמות כ"ג י"ח] לא תִזְבַּח עַל חֶמֶץ דָּם זִבְחִי וְלֹא יִלֵּין חֶלֶב חֲגִי עַד בִּקְרָה.

[שמות ל"ד כ"ה] לא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זִבְחִי וְלֹא יִלֵּין לְבִקְרָה זִבְחַת חַג הַפֶּסַח.

השוחט את הפסח [בזמנו] על החמץ

נאמר בתורה, "לֹא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זִבְחִי", ללמד, שאין לשחוט את הפסח בזמן שעדיין יש חמץ, והשוחט את הפסח בזמן שיש חמץ, לוקה על כך. ומתוך סוגית הגמרא מבואר ששלושה איסורים יש בעניין.

א – לא לשחוט את הפסח על החמץ. ועניין זה למד ממשמעות הכתוב "לֹא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זִבְחִי".

ב – לא לזרוק את דם הפסח על החמץ. ועניין זה למד במכילתא מהכתוב "לֹא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זִבְחִי".

ג – לא להקטיר את חלבי הפסח על החמץ. ועניין זה למד מהיקש הכתוב, "לא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זְבַחִי וְלֹא יִלִּין לְבַקֵּר זֶבַח חַג הַפֶּסַח" המלמד שכל שישנו באיסור הלנה, ובכלל זה המקטיר שאסור להלין את החלב לבוקר, ישנו באיסור שחיטה על החמץ. ובדף ס"ד מבואר, שבדבר זה נחלקו שתי ברייתות בדעת רבי שמעון. ברייתא אחת דורשת כנ"ל, שגם המקטיר בכלל איסור עבודה על החמץ. וברייתא שניה חולקת, ואומרת, שהמקטיר אינו בכלל איסור שחיטה על החמץ.

וכל אחד מאלו, [שוחט או זורק או מקטיר], אם היה לו חמץ בשעה שעבד את עבודתו, הרי זה לוקה על העבודה שעבד על החמץ.

וכמו כן, אם באותה שעה היה חמץ לאחד מבני חבורה, אף על פי שלעובד לא היה חמץ, גם כן העובד לוקה על העבודה שעבד, כי נאמר "לא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זְבַחִי וְלֹא יִלִּין לְבַקֵּר זֶבַח חַג הַפֶּסַח" ללמד שכל שישנו באיסור הלנה, כלומר כל בני חבורה, ישנו באיסור שחיטה על החמץ.

- ומתוך פירוש רש"י משמע, שכשם שהעובד עובר על האיסור לעבוד על החמץ, כשעבד בזמן שהיה לו או לאחד מבני חבורה חמץ, כך כל בני חבורה עוברים על האיסור הזה.

- אולם התוס' כתבו, שרק העובד עובר על האיסור לעבוד על החמץ, כשעבד בזמן שהיה לו או לאחד מבני חבורה חמץ, אבל כל בני חבורה אינם עוברים על האיסור הזה. [עוד כתבו שאפילו אם נאמר שעוברים עליו, מכל מקום, ללקות ודאי אינם לוקים, לדעת האומרים שלאו שאין בו מעשה אין לוקים עליו].

אכן דבר זה לא נתבאר, מה הדין אם בשעת שחיטה היה חמץ לשוחט או לאחד מבני חבורה, ובשעת זריקה כבר לא היה חמץ, האם מאחר שקרבן זה נשחט על החמץ, מעתה גם הזורק והמקטיר מתחייבים על עבודתם, או מאחר שבשעת עבודתם שלהם כבר לא היה חמץ, לא להם ולא לבני חבורה, הרי אלו פטורים.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

ומתוך פירוש רש"י משמע, שאם בשעת שחיטה וזריקה לא היה חמץ לא לעובדים ולא לבני חבורה, ובשעת הקטרה היה חמץ למקטיר, רק הוא עובר על האיסור.

ולדעת רבי שמעון, כל זה כשנעשה הפסח לשמו, אבל אם נשחט הפסח שלא לשמו, מאחר שהפסח פסול, ושחיטתו אינה מתירה אותו, דעת רבי שמעון, שאין השחיטה נחשבת שחיטה [=שחיטה שאינה ראויה לאו שמה שחיטה], ולפיכך השוחטו על החמץ פטור.

מחלוקת אם בעינן על בסמוך

גם בלחמי תודה וגם בשחיטה על החמץ

נתבאר שנחלקו רבי יוחנן ורבי שמעון בן לקיש אם כשנאמר "על", הכוונה בסמוך, או לא. והודיעו לנו מחלוקתם גם לעניין קידוש לחמי תודה, וגם לעניין שחיטת פסח על החמץ.

והסיבה לכך שהוצרכו להודיענו מחלוקתם בשני

העניינים הללו, כי היה מקום לחלק בניהם.

שכן לעניין קידוש לחמי תודה, הסברא נותנת שלא יתקדשו אלא כשיהיו בעזרה, ככל קדשים שמתקדשים כשהם בכלי שרת, וצריכים להיות בתוכם.

ולעניין שחיטת פסח על החמץ, הסברא נותנת שיהא הדבר אסור גם כשהחמץ בביתו, שכן בין כשהוא בביתו ובין כשהוא בעזרה, יש ברשותו דבר איסור.

ולמדנו, שאף שיש סברא לחלק בין זה לזה, בשני העניינים דעת רבי יוחנן שלא בעינן על בסמוך, ודעת רבי שמעון בן לקיש שבעינן על בסמוך.

דפים סג-סד

השוחט את התמיד על החמץ

לדעת רבי יהודה, כשם שאסור לשחוט את קרבן פסח על החמץ, כמבואר לעיל, כך הדין לעניין קרבן תמיד של בין הערביים של ערב פסח, גם בו נאמר האיסור הזה, והשוחטו על החמץ לוקה.

שנאמר, "לא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זֶבְחִי", ובא הכתוב "זֶבְחִי", לרבות זבח המיוחד לה', הוא קרבן התמיד, שאין לשוחטו על החמץ.

אולם חכמים חולקים ואומרים, שלא נאמר הכתוב "לא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זֶבְחִי" בקרבנות אחרים, אלא רק בשחיטת הפסח, [וזריקת דמו, והקטרת חלבו].

השוחט שאר זבחים על החמץ

לדעת רבי שמעון, מאחר שנאמר איסור שחיטה על החמץ שתי פעמים, "לא תִזְבַּח עַל חֶמֶץ דָּם זֶבְחִי", "לא תִשְׁחַט עַל חֶמֶץ דָּם זֶבְחִי", יש לך ליטול יו"ד מאחד "זֶבְחִי", ולתת אותה בחבירו, כך שבאחד יהיה כתוב "זבח" אחד [הוא הפסח], ובאחר יהיה כתוב "זבחי" הרבה [הם שאר כל הזבחים].

ומכאן שאיסור שחיטה על החמץ אמור בין בשחיטת הפסח ובין בשחיטת שאר זבחים.

וחילק הכתוב בין פסח לשאר זבחים בשני כתובים, [ולא כתב "זבחי" בכתוב אחד בלבד לכלול הכל], כדי ללמד, שכל אחד מהאיסורים נוהג בזמן אחר.

בזמן שחיטת הפסח, נוהג איסור שחיטה על החמץ בפסח בלבד [הנעשה בהכשר, כלומר לשמו], ולא בשאר כל זבחים.

ובמועד עצמו, נוהג האיסור בשאר כל הזבחים הכשרים, [להוציא פסח ששחטו לשם פסח שהוא פסול, וכן חטאת ששחטה שלא לשמה שהיא פסולה]. ולא רק בקרבנות בהמה, אלא אף בקרבנות העוף, כגון שלא למלוק עוף על החמץ, ולא להזות מדם חטאת העוף על החמץ. אבל הקומץ את המנחה על החמץ אינו עובר.

© כל הזכויות שמורות למחבר יצחק א. הורביץ

טל': 03-6187895

וואצאפ: 050-6877088

דוא"ל bekitsur1@gmail.com

פקס': 153-506-877088

לקבלת ה"בקיצור" בוואצאפ לחץ כאן

ניתן לתמוך במפעל זה על ידי
רכישת ספרי המחבר באתר אמזון
בקישורים הבאים

[בקיצור ברכות חלק א \(ב-לד\)](#)

[בקיצור ברכות חלק ב \(לה-סד\)](#)

[בקיצור שבת חלק א \(ב-לו\)](#)

[בקיצור שבת חלק ב \(לו-סז\)](#)

[בקיצור שבת חלק ג \(סז-צו\)](#)

[בקיצור שבת חלק ד \(צו-קכט\)](#)

[בקיצור עירובין חלק א \(ב-מא\)](#)

[בקיצור עירובין חלק ב \(מא-עו\)](#)

[בקיצור עירובין חלק ג \(עו-קה\)](#)

חדש

[בקיצור פסחים חלק א \(ב-מב\)](#)

ספרים נוספים מהמחבר

[מוסר אבות על מסכת אבות](#)

[להבין במקרא על פרשיות התורה](#)

[עיטורי ברכה על מסכת ברכות](#)

[ראש שמחתי על ירושלמי בבא קמא](#)

[ראש שמחתי על ירושלמי בבא מציעא](#)